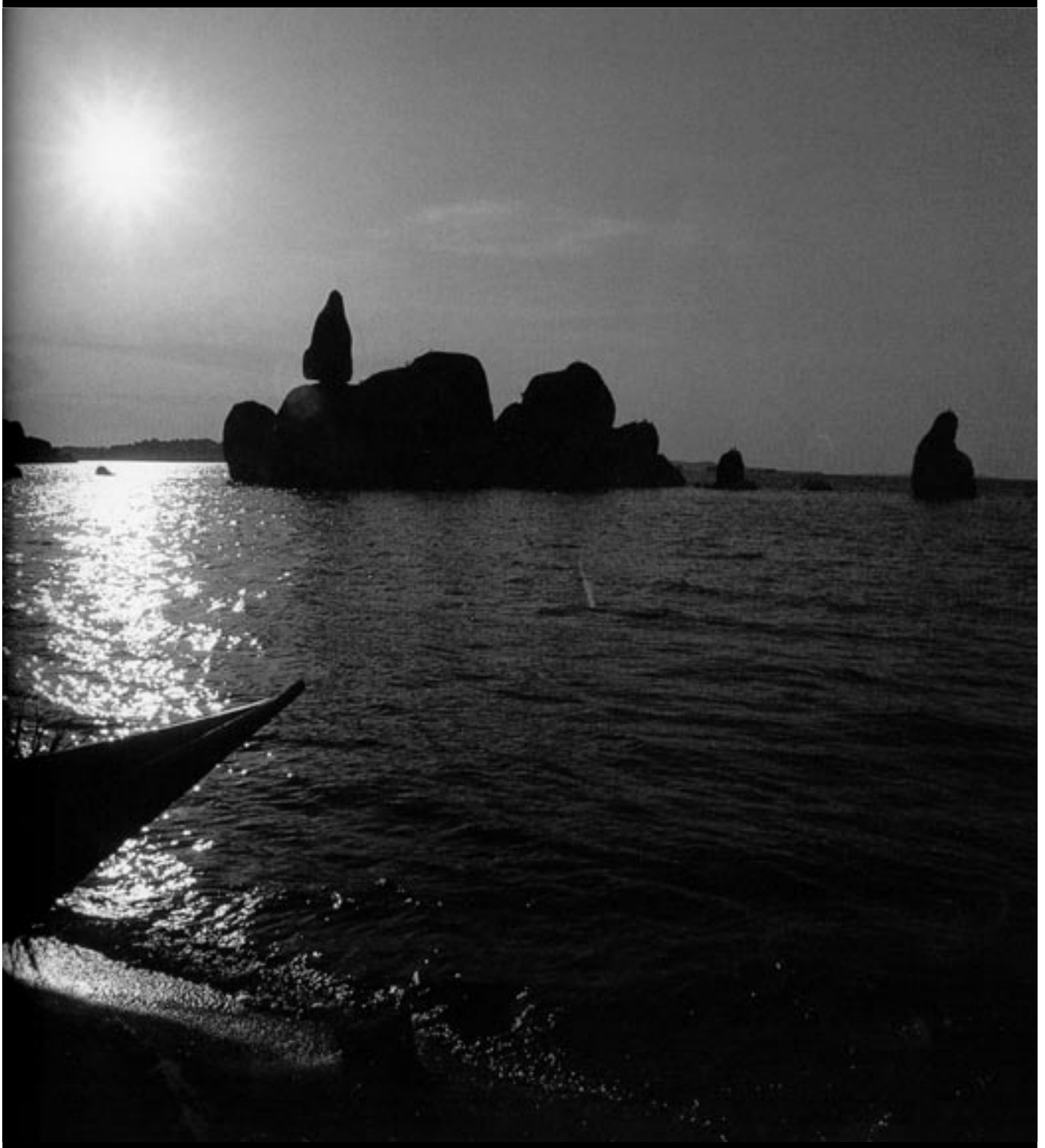


HABARI



INFORMATION OM TANZANIA

35 årg



Nr 1 2003

Tema: Lake Victoria

Dessutom: Mänskliga rättigheter, RFSU-projekt och återbesök hos Skulptörskolan

TIDNINGEN HABARI

utges av
**SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN**
www.svetan.org

REDAKTION E-post: habari@svetan.org

Lars Asker tel 08/38 48 55, 08/685 57 30 (arb), mob 0705 85 23 10
Friherregatan 133, 165 58 HÄSSELBY

Katarina Beck-Friis tel 08/645 35 07, 08/617 62 45 (arb)
Pingstvägen 62, 126 36 HÄGERSTEN

Oloph Hansson tel 08/88 36 64
Båtsmanskleivet 5, 129 40 HÄGERSTEN

Eva Löfgren tel 08/36 48 88, mob 0702 11 98 68
Sten Löfgren tel 08/36 48 88, mob 0708 90 59 59
fax 08/760 50 59 (hem)
Enköpingsvägen 14, 175 79 JÄRFÄLLA

PRISUPPGIFTER MM

SVETAN-medlemskap inkl HABARI 250 kr
Ungdomsmedlemskap 125 kr
Prenumeration HABARI 225 kr
Enstaka HABARI 50 kr

(äldre nummer enligt överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på **SVETANs postgiro 35 95 50-1**
– ange på talongen vad som önskas. SVETANs adress:

SVETAN, BOX 22003, 104 22 STOCKHOLM

E-post: info@svetan.org

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

1/92 Turism	4/97 Kvinnor, Fack, Landsbygd
2/92 Zanzibar	1/98 Kultur, Flyktingfrågor
3/92 Blandat	2/98 Natur o resor
4/92 Idrott	3-4/98 Jubileumsnummer
1/93 Handel och ekonomi	1/99 Symposium/Nykterhet
2/93 Turism, flyktingar	2/99 Ekonomi, Årsmöte, Resor
3/93 Tanzania på Skansen	3/99 Presidentbesök
4/93 Sjukvård	4/99 Media, Skulptörskolan
1/94 Blandat	1/00 Nyerere, Barbro Johansson, Utbildning
2/94 Utbildning	2/00 Tanzaniabilden, Förlag
3/94 Blandat	3/00 AIDS, Utbildning, Resor
4/94 Religion	4/00 Mama Barbros skola, Litteratur
1/95 Sv bistånd. Demokrati	1/01 Dar es Salaam
2/95 Människans ursprung, Safina	2/01 Zanzibar
3/95 Blandat	3/01 Utbildning, Aids, Zanzibar
4/95 Valet	4/01 Swahili
1/96 Valet m m	1/02 Uhuru 40 år, JOHA Trust, Skulptörskolan
2/96 Musik. Bistånd. Bibl.	2/02 Aids, IT, JOHA Trust
3/96 Ngorongoro. Karagwe	3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård
4/96 Bistånd. Litteratur	4/02 Slavrutten, ekonomisk reform
1/97 Skulptörskolan	
2/97 Musik	
3/97 Afrikaimport, Konst, Usangi	

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Omslag: *Skymningsikt över Lake Victoria från staden Mwanza.*

Elanders Gotab 37863, Stockholm 2001, ISSN 0345-437

Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 1/2003

SVETANS STYRELSE

Bo Svensson, ordförande
Stiglötsgatan 71
568 46 LINKÖPING
tel 08/685 8025 (arb), mob 0730 27 61 91

Joyce Sulusi-Sjö, vice ordförande
Ljustergränd 8
175 55 JÄRFÄLLA
tel 08/580 35086

Lennart Hernander, kassör
Svankärrsvägen 5 B
756 53 UPPSALA
tel 018/50 81 77, mob 0703 41 11 42

Anja-Christina Beier, sekreterare
Pokalvägen 5 7tr
117 40 STOCKHOLM
tel 08/720 69 38, 08/657 13 78 (arb),
mob 073 344 9290

Lars Asker (se red)

Yvonne Brundin
Torsviksvägen 14, 181 34 LIDINGÖ
tel 08/767 79 05, 08/688 70 02 (arb)

Amon Gyunda
Risingeplan 7 4tr, 163 68 SPÅNGA
tel 08/585 499 84

Elisabeth Hector
Ekspinnarv. 12, 141 37 HUDDINGE
tel 08/711 11 70

Maarit Ketola/Ondusey
Bergshamra allé 79, 170 77 SOLNA
tel 08/85 93 58, 08/470 98 98 (arb)

Joyce Kimwaga-Lundin
Gerdeby 1, 640 24 SKÖLDINGE
tel 0157/506 36

Phoebe Lägervik
Arvodsv. 10, 129 33 HÄGERSTEN
tel 08/18 19 13

Sten Löfgren (se red.)

Agnes Mwaiselage
Postiljonsv. 29, 122 47 ENSKEDE
tel 08/649 80 44

Heléne Wikström
Svankärrsv. 5 B, 756 53 UPPSALA
tel 018/50 81 77

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg
Storgatan 86, 903 33 UMEÅ
tel 090/12 97 92

Torbjörn Klaesson
Lillmossev 49, 663 42 HAMMARÖ
tel 054/52 23 64

Rehema Prick
Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM
tel 0302/154 13

TANDALA, ordf. Lars Hansson
Murgroenegränd 8, 230 40 BARA
tel 040/44 78 27

*

Skulptörskolan

Postgiro: 465 9945-2
Projektkoordinator Sten Löfgren
E-post: sten@svetan.org

*

Tanzanias ambassad

tel 08/503 206 00/01, Wallingatan 11
Box 7255, 111 60 STOCKHOLM
www.tanemb.se

REDAKTIONENS SPALT

Victoriasjön är världens näst största sötvattenssjö. Den kunde vara ett livsgivande vattenhål för de trettio miljoner människor som bor i området. Men istället så finns här massor av problem som fattigdom, AIDS, korruption, fiskdöd och förorenat vatten. Men det finns också en rad nya initiativ som kan visa på en väg ut ur eländet.

Av de stora biståndsgivarna har Sida tagit ett unikt initiativ som förhoppningsvis kan leda till en samordnad insats mellan alla berörda aktörer i området. I sitt tal på den stora FN konferensen om hållbar utveckling i Johannesburg i september i fjol meddelade Göran Persson att Sverige avsätter 1,5 miljarder kronor under en tioårsperiod till stöd för hållbar utveckling i Victoriasjöregionen. Bakgrunden är dels Sveriges långvariga biståndsenpäng i Östafrika och dels de positiva erfarenheterna från samarbetet med hållbar utveckling i Östersjöregionen. Gemensamt för Victoriasjön och Östersjön är att båda hotas av akut miljöförstöring.

De nya initiativ som nu tas av såväl Sida som en rad olika aktörer, inte minst en mängd frivilligorganisationer, innebär ett nytänkande i många avseenden. Inte minst att det är ett försök att bygga från ett underifrånperspektiv där lokala aktörer – såväl lokala myndigheter som småföretag, kooperativ, jordbrukare och frivilligorganisationer – ges möjlighet att delta på lika villkor. Det är också långsiktigt och sektorövergripande. Det är vidare tänkt att bygga på innovativt tänkande och utgå ifrån en helhetssyn. En utveckling som helt går i linje med ett Agenda 21 perspektiv.

Hittills har det tyvärr varit mycket ord och lite handling i Sidas Victoriasjöinsats. Det är synd att det varit så trögt i portgången med att få fart på konkreta åtgärder. Risken är stor att många som har goda idéer och vill vara med att utveckla regionen tröttnar. Envision-konferensen i Västerås (som vi också refererar till i denna tidning) andades dock en tillförsikt i att Sida nu börjar få styrfart i arbetet. En extra skjuts i Victoriasjöarbetet kan väl också förväntas nu när Bo Göransson, Sidas f.d. generaldirektör blir ambassadör i Nairobi.

Strategin för Victoriasjöarbetet har som övergripande mål att medverka till en jämlik och hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljöanpassad – som når människorna som lever i området. Erfarenheterna från tidigare biståndsarbete visar tydligt att detta mål inte kan uppnås utan att det civila samhällets roll beaktas redan från början. Men verkligheten är inte så enkel. I praktiken krävs ett fungerande växelspel mellan det civila samhället och det offentliga. Men hur detta växelspel ska utformas runt Victoriasjön kan bara de människor som bor i regionen utveckla. Vad vi i norr kan ge är främst inspiration och vissa verktyg samt förstås inte utestänga regionen från världsmarknaden.

Folke Strömberg Tommy Månsson

*

Victoriasjön - Nilens källa

Victoriasjön är med sina 68.800 km² världens näst största sötvattenssjö. Den ligger 1100 m över havet och är till ytan något större än Bottenhavet – från Åland till Kvarken mellan Umeå och Vasa. Tanganyikasjön är inte ens hälften så stor till ytan, men Tanganyikasjön är djup – hela 1435m. Victoriasjön är i stället bara 92 m djup. Det är lika djupt som Väneren som bara har knappt tiondelen så stor yta. Det ringa djupet gör sjön känslig för övergödning. Den ekologiska balansen är redan rubbad. Problem med döda bottnar finns här likaväl som i Östersjön.

Knappt halva sjöns yta tillhör Tanzania och en nästan lika stor del tillhör Uganda. Bara 6% av ytan tillhör Kenya. Räkningar istället för strändernas längd så ökar både Kenya och Uganda sin andel medan Tanzanias andel minskar. Vattenvägarna till sjön är stängda eftersom ingen flod från sjön är farbar. Sjöfarten blir därför begränsad till själva sjöytan.

Sjön, som har sitt utlopp i Vita Nilen, får det mesta av sitt vatten från regn men en del kommer från ett tillrinningsområde som är nästan tre gånger så stort som själva sjön. Stora områden i Rwanda och Burundi ingår även om de länderna inte har tillgång till sjöstränderna. Hela sjöbassängen beräknas till 181.000 km². Som de flesta sjöbassänger har Victoriasjöbassängen stora potentiella naturresurser. Så bor också en tredjedel (30 miljoner människor) av Kenyas, Tanzanias och Ugandas samlade befolkning i området. Befolkningstillväxten är hög och inflyttningen har varit stor. Flera av städerna runt sjön som Mwanza, Kampala och Kisumu har på senare år blivit miljonstäder. Naturresurserna håller nu på att förslösas genom att de utnyttjas på ett icke hållbart sätt. Trots de goda förutsättningarna lever hälften av människorna i området under fattigdomsgränsen.

Ursprung

Centralafrika brukar ibland anges som mänsklighetens vagg. Bantutalande folk kom emellertid invandrande till Victoriabassängen först efter att år 1000 passerats. De som kom försörjde sig på jordbruk och starka kungadömen etablerades längs östra sidan av sjön. En annan stor befolkningsgrupp var Nilotisk-talande och kom från gränsen mellan Uganda och Sudan. De bosatte sig på västra sidan av sjön och drev boskapsskötsel eller fiske. Folken runt sjön har ändå en i stort sätt gemensam historia med ett intensivt kulturellt utbyte. Handeln har varit livlig och äktenskapsband mellan befolkningsgrupperna är vanliga. Förr ingick också storkrig i bilden. Området erbjuder nu en veritabel social, etnisk och kulturell mosaik. I norra, västra och södra delarna talar man bantuspråk medan nilotiska språk talas i östra delarna. Swahilin används som Lingua franca. Kristendom och islam är dominerande religioner.

Vissa kulturella normer och viss praxis i området är diskriminerande mot kvinnor. Bland annat förvägras kvinnor att äga land, vilket starkt begränsar deras möjligheter att utveckla sitt eget jordbruk eller driva affärsverksamhet.

Försörjning

Ekonomiskt har folket i Victoriabassängen upplevt perioder av tillväxt byggd på god avkastning från jordbruket och fisket, nyetablerade industrier baserade på jordbruksproduktionen men också på gruvdrift. Arbetslösheten är låg med östafrikanska mått mätt. Det finns en stor utvecklingspotential. Utmaningen är att klara en rad socioekonomiska och ekologiska problem då dessutom fattigdomen och miljöförstörelsen är intimt sammanlänkade.

Sjuttiofem procent av befolkningen i området är beroende av jordbruk. Det mesta bedrivs i liten skala. Man odlar majs, ris, sockerrör, kaffe, te och grönsaker. Bomull odlas för export. Boskapsskötsel med mejeriprodukter och köttproduktion kommer till och även skogsbruk. Nästan 90 % av den ursprungliga skogsmarken har emellertid förlorats till bosättningar och odlingar.

Fiske och fiskfabriker är naturligtvis en viktig näring runt sjön som beräknas sysselsätta 500.000 människor. Man beräknar att befolkningen landar mer än 500.000 ton om året. Fisket har emellertid försämrats av miljöförstörelsen. Förorenande avlopp och inplantering av främmande arter skapar exempelvis stora problem. Den minskande tillgången på fisk har medfört utfiskning och olagliga fiskemetoder, t ex fiske med gift.

Vid sidan av de traditionella näringarna bedrivs också viss gruvdrift och en sakta ökande turistindustri.

Miljöskydd

Om man ser till de tre miljonstäderna Kampala, Kisumu och Mwanza så har myndigheterna prioriterat vattenförsörjningen i stadskärnorna. Därefter har man byggt ut avloppssystemen i centrum och vattenförsörjningen i utkanterna. Avloppssystem och sanitet utanför en mycket begränsad citykärna har hittills fått begränsad uppmärksamhet. Då ska man komma ihåg att bebyggelsen expanderar snabbt. Avfallshanteringen får heller inte den uppmärksamhet som krävs av bland annat hälsoskäl. Inte ens industriavfall tas om hand.

Generellt sett finns de största miljörelaterade hälsoproblemen i låginkomstområdena i städernas utkanter. Den värsta nedsmutsningen och övergödningen av sjön kommer emellertid från kommunala avlopp och industriavlopp som rinner rakt ut i sjön.

Victoriasjöinitiativet

East African Community (EAC), Sverige, Frankrike, Norge, Världsbanken och East African Development Bank (EADB) har ingått ett långsiktigt samarbete (partnerskap) för att främja en hållbar utveckling av Victoriabassängen. Samarbetet vars slutdatum är beräknat 20 år framåt i tiden är processororienterat. Det innebär att insatserna och formerna för genomförande utvecklas löpande. Nya delar tillkommer eller gamla avslutas allteftersom behoven uppstår. Till samarbetspartners aktiviteterna knyts också en rad initiativ från lokala myndigheter och frivilligorganisationer.

Folke Strömberg



Fisket i Lake Victoria

Fisket i Lake Victoria är av stor vikt för de tre strandstaterna, både för inhemsk konsumtion och för export till Europa. Det var ett hårt slag för exportindustrin när EU för några år sedan stoppade importen från Lake Victoria vid två tillfällen, ena gången på grund av för dålig hygien och andra gången på grund av giftrester efter illegalt fiske med hjälp av gift.

Fiskare från Kenya som enbart har tillgång till 6 % av sjöns yta har traditionellt även fiskat i de andra ländernas vatten. Med minskande fisktillgång har Uganda och Tanzania skärpt bevakningen och flera incidenter har inträffat.

Tidigare var fisket till stor del oreglerat men förutom att hävda sina fiskevatten har en mängd restriktioner för redskap och metoder införts.

I Kenyadelen noteras nu allt mindre fångster och främst nilaborrarna när inte tidigare storlek. Speciellt fiskare från Tanzania har ofta landat fisken i Kisumu i Kenya där priserna legat betydligt över priserna i Tanzania. Fabrikerna i Kenya gav förra året knappt 1½ \$ per kilo för nilaborre medan man bara fick lite mer än 1 \$ i Tanzania.

Före exportstoppet till EU 2001 fanns sex fabriker för att ta emot fisk och djupfrysas bara i Kisumu. Fyra är nu åter i drift.

I Kenya finns drygt 5000 fiskare och drygt 1000 fiskebåtar registrerade men man beräknar att det finns 33 000 fiskare. Under 2002 landades i Kenya 1 143 olika sorters fisk till ett saluvärde av 716 938 \$. Det är dock nilaborren som är helt dominerande när det gäller industriell förädling och export. Fiskindustrin i Tanzania står för 49 % uttaget ur sjön med Uganda som tvåa med 35 % och Kenya med 16 %..

Ett annat uppmärksammat problem är piratöverfall i gränstrakterna mellan Uganda och Tanzania. Fiskarna blir främst av med sin utrustning men ibland även med fångster och båtar.

Uppgifterna är från en nyligen slutförd studie av Lake Victoria Fisheries Organisation, LVFO.



Rapport från Envisionskonferens: Sjöar, klimat, miljö och politik



Artikelförfattaren
Pelle Hakeman

På Envisions i Västerås i november 2002 ägde den officiella uppföljningen av FNs världstoppmöte i Johannesburg om hållbar utveckling rum. Två av seminarieblocken tog upp Victoriasjöinitiativet. Pelle Hakeman var där och har rapporterat till HABARI. Ur hans material har vi saxat ett referat av ett föredrag som Rickard Kimbowa från ECOVIC, Uganda höll.

Genom seminarier, workshops och sk café-samtal på Envisions fördes resultaten från världstoppmötet ut till en mängd svenska samhällsgrupper. Samtidigt fick alla de ca 600 deltagarna tillfälle att framföra och utveckla idéer kring hur överenskommelserna i Johannesburg kan omsättas i konkreta åtgärder för hållbar utveckling, lokalt, nationellt och globalt. Exempel på lyckade lokala projekt och partnerskap lyftes fram. Regeringens hemsida, www.regeringen.se/envisions, utnyttjades för att ge även dem som befann sig på annan plats möjlighet att delta i utvecklingsarbetet.

Ett av de officiella arrangemangen i Johannesburg hade rubriken "From Baltic Sea to Lake Victoria – Innovative Regional Partnerships for Transboundary Solutions to Sustainable Development". Där framträdde bland andra Sveriges statsminister, Göran Persson. I sitt tal meddelade han att Sverige under en 10-årsperiod skulle avsätta 1,5 miljarder kr till fortsatt stöd för hållbar utveckling i Victoriasjöregionen. Bakgrunden är dels Sveriges långvariga biståndsgemenskap i Östafrika, dels erfarenheterna av samarbete för hållbar utveckling i Östersjöregionen. Gemensamt för Victoriasjöregionen och Östersjöregionen är att båda ligger i vattenområden, som hotas av akut miljöförstöring.

I programmet för seminarieblocken om Victoriasjösamarbetet på Envisions ställdes ett antal frågor:

- Hur är partnerskapet mellan EAC och biståndsgivarna utformat?
- Vilka nya åtaganden lanseras från svensk sida i Johannesburg?
- Hur ska dessa utfästelser omsättas i handling?
- Vilken är Sidas roll och hur ska andra svenska aktörer medverka för att bidra till framgång?
- Hur ska erfarenheterna från Östersjösamarbetet nyttiggöras i Victoriasjösamarbetet?

Utifrån dessa frågor diskuterades nya möjligheter för samarbete i Östafrika:

"Hur skall svenska insatser i Victoriasjöregionen kunna förstärkas och kompletteras inom ramen för ett program där fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling sätts i fokus?"

Under två dagar i sammanlagt sju timmar diskuterades dessa frågor under olika rubriker. Här ska vi begränsa oss till vad Rickard Kimbowa anförde under seminariet med rubriken "Det civila samhällets roll för hållbar utveckling i området". Rickard Kimbowa representerar JEEP (Joint Energy and Environment Projects). JEEP är medlem i ECOVIC, Uganda. ECOVIC i sin tur är en paraplyorganisation som har byggts upp för att fungera som samordnare av alla NGO i Victoriasjöområdet. Rickard är vice ordförande i ECOVICs styrelse.

Kan fattiga bevaras?

Han betonade att områdets utveckling bara kan realiseras om de viktigaste behoven och intressena i samhället blir tillgodosedda. Naturresurser och miljö måste bevaras. Fattigdomen i Uganda är mest utbredd bland jordbruksbefolkningen, särskilt kvinnorna. Regeringen har utvecklat flera planer och policydokument som berör bekämpning av fattigdomen. Målet är att fattigdomen ska vara eliminerad 2025. För att förankra arbetet bland de berörda har samråd ägt rum med ett urval av fattiga människor. Rickard redovisade flera

citat från dessa samråd, en gemensam nämnare är svårigheterna för de fattiga att förändra sin situation utan att komma i konflikt med kraven på uthållighet och miljöanpassning, ett alternativ är att muta sig fram.

För att råda bot på dessa grundläggande problem togs några problem och idéer fram och ingick i Uganda NGOs presentation i Johannesburg. Några exempel:

"Det behövs mera insatser för att minska effekterna av pågående klimatförändringar:

- Kraftiga regn, som medför mera malaria och mera föroreningar
- Torka, som medför hungersnöd och ökad fattigdom

Regeringen måste bryta den trend med korruption och politisk inblandning på alla myndighetsnivåer som berör hushållningen med naturresurserna – särskilt skog, vatten, våtmarker och andra resurser som är känsliga för överutnyttjande.

Den ökande mängd människor som lever med HIV/Aids behöver upplysning samt tillgång till billiga och effektiva läkemedel så att de kan leva längre och bidra till landets utveckling.

Mera kompetensutveckling och kunskaps-spridning för småbönder så att de kan utveckla god teknik för hållbar och miljöanpassad produktion."



Stegen från vattenhål till grävd brunn med handpump innebär en stor förbättring av livskvaliteten. Foto: Lillemor Hakeman

Några förslag, men....

Med detta som bakgrund föreslår Rickard att

1. Den fattiga befolkningens överlevnad säkras och deras sårbarhet reduceras, genom
 - insatser för att förbättra deras miljö vid jordbruk, fiske, skogsbruk, hälsovård och energiförbrukning
 - insatser för att anpassa utvecklingen till förväntade klimatförändringar.
2. De fattigas behov tillgodoses genom förbättrad tillgång till och delaktighet i beslutsprocesserna i fråga om naturresurser, genom att
 - skapa och utveckla möjligheter så att den lokala befolkningen blir delaktig i beslutsfattande angående naturresurserna
 - skapa mer medvetenhet om rättigheter, ansvar och möjligheter till skydd för naturresursernas bas (Victoriasjön)
 - säkra en öppen arbetsordning för miljöfrågor. Ekologiska och sociala problem ska lösas genom en genuin medverkan av den lokala befolkningen.

I dagsläget är det bara de välbärgade och de som har tillgång till maktpositioner (särskilt politiker), som ser till att deras intressen blir tillgodosedda. Pågående miljöförstöring är både en orsak till och orsakad av fattigdom.

Top - Down

Med utgångspunkt från förutsättningarna som de redovisats av Sida och Forum Syd och problemen som så väl beskrivits av Rickard Kimbowa vidtog livliga gruppdiskussioner vid varje seminarium. Ett antal mycket intressanta synpunkter sällades fram och diskuterades vidare i plenarsessionen. Bland dem som lämnade mycket positiva och intressanta synpunkter till diskussionerna kan nämnas

Betty Okero, Coordinator, NGO Network of western Kenya. Hon frågade varför utvecklingsfrågorna begränsades till gruppen NGOs. Yrkesorienterade organisationer som fackföreningar, lärare m.fl. borde också ingå. Betty tog också upp skillnaden i förutsättningar för NGO i Sverige och NGO i Viktoriasjöområdet. Hon upplevde att Sida har ett stort förtroende för de NGO som verkar inom biståndssektorn och deras förmåga att arbeta enligt Sidas strategi. Men det skapar ett "top-down" förhållande till mottagarorganisationerna. Här behövs stora insatser för att påverka situationen för lokala NGO, så att de kan nå en mera jämlik position.

Phoebe Akinyi Nyawalo, Gullmarsgymnasiet, Lysekil samt Kajsa Dahlström, Globe Tree Foundation, talade varmt för barnens möjligheter och behov. Barnen i Viktoriasjöområdet har en särskilt utsatt position inte minst på grund av den stora omfattningen av HIV/Aids i området. De föräldralösa barnen blir allt fler och de blir ofta helt åsidosatta, eftersom det inte finns någon naturlig talesman för dem. Kajsa betonade vikten av att kanalisera svenska barns stora engagemang för internationell samverkan till Victoriasjösamarbetet. Det kan ge ett mångdubbelt utbyte. Bettys, Phoebes och Kajsas synpunkter mötte stort gensvar.

KG Hagström från Lake Victoria Directorate vid Sida fängade upp de framförda synpunkterna och visade med en skiss på "vita tavlan" hur man genom att vända på den gängse bilden av ett biståndsprojekt kunde få en mera verklighetsanpassad syn på utvecklingsarbetets förutsättningar. I stället för att placera biståndsgivaren överst ritade han mottagargrupperna där, där de hör hemma. Biståndet lade han som en grundplåt underst.

Slagord eller problemlösningar?

Ur den flod av kunskap och idéer som presenterades under diskussionerna identifierades ytterligare ett antal väsentliga insatsbehov och insatsmöjligheter, utöver dem som nämnts ovan. Ytterligare några exempel som tilldrog sig särskild uppmärksamhet:

- Kompetensutveckling (Capacity Building) för att stärka lokala NGO och kooperativ
- Satsningar på jämställdhet, särskilt för ensamstående kvinnor som ofta får en extremt utsatt position
- Beakta behovet av attitydförändringar genom hela samhället och stöd insatser för att påverka dem
- Vad kan svenska NGO i samverkan med lokala NGO tillföra och få i utbyte? Några särskilda egenskaper framhölls: gemensamma värderingar och intresseinriktningar, närhet till gräsrotsnivån, demokratiska arbetsmetoder, erfarenhetsutbyte för kompetensutveckling och ökat självförtroende, etc.
- Människor arbetar bättre och känner sig starkare om de får arbeta i samverkan i välorganiserade grupper.
- Nyckelord: Effektiva styrsystem – demokrati – jämlikhet
- Samarbetet Nord-Syd för hållbar utveckling kräver uthållighet och tålmod så att ett genuint förtroende kan byggas upp och vidmakthållas

Det bästa samlingsbegreppet för hela listan på önskade och möjliga insatser var "Utveckla lokal Agenda 21". Därom var alla eniga.

Pelle Hakeman



Källsortering och återvinning av plast är viktigt även i utvecklingsländerna. Aktiviteterna pågår i Victoria-området. Foto: Lillemor Hakeman

Nätverkande viktigt för utveckling av området kring Lake Victoria:

Twinning of Local Forces

One of Sida's principal tasks is to strengthen the capacity of co-operating partners to carry out their work. More and more this entails facilitating cooperation between professional individuals, organizations and networks. Sharing of experience and mutual learning between professionals is at the core of capacity development. The lesson learnt over the years is that this is more easily said than done. It is important to understand the organizational and institutional context in which learning is expected to take place. Such frameworks may be conducive to learning, they may also constrain it. The Sida report "Description and Analysis of Twinning between Two Network Organisations" by Tove Strömberg, SIPU Internationals regional coordinator Central and East Africa, analyses the approach of twinning two network organisations for sustainable development.

Sida has made a long-term commitment to support the sustainable development of the Lake Victoria region. This is manifested through a Strategic Partnership Agreement entered into by the three countries in the East African Community (EAC), Sida and other donor organizations in April 2001. Sida will co-operate with stakeholders in the basin with the objective to improve the living conditions for the people in the Lake Victoria region, through sustainable development. Since April 2000, Sida supports Lake Victoria Regional Local Authorities Cooperation (LVRLAC) through a twinning cooperation with Union of Baltic Cities (UBC).

The aim of UBC is to develop cooperation and exchange between its member cities. The main goal is to actively contribute to the democratic, social, economic and environmentally friendly development of the Baltic Sea area for the benefit of the citizens living in the region.

Sida's purpose with the LVRLAC-UBC project is to develop the competence of LVRLAC, so that LVRLAC in the same way as UBC can play an active part in future activities that might take place within the framework of the Lake Victoria initiative. UBC with more than 10 years experience of networking between local authorities around the Baltic Sea therefore acts as a "role model" for LVRLAC providing the practical experience of setting up a network organization between local authorities in a sea region, and the contact net needed to build such an organization.

Networking Takes Time

UBC acts in an environment that differs substantially from the Lake Victoria Region. One can ask if the conditions exist to replicate the concept of networking local authorities around Lake Victoria in the same way as has been done around the Baltic Sea. Well, several favourable conditions do exist in the Lake Victoria Region for such networking such as commitment from the political heads, diversity of actors, concrete goals and strategies, and similar problems and possibilities. However, there are also several obstacles such as lack of capacity to integrate and coordinate, unstable political environment, lack of autonomy to act, and lack of resources and infrastructure. The conclusion is that LVRLAC will need more time than a networking organization functioning in a context of clear formal and informal rules to have an actual impact on the sustainable development of the Lake Victoria Region.

LVRLAC will also need time because networking organizations take long time to develop, even under the best of conditions. The reason for this is that for a network organization to function it should be characterized by mutual interdependence, intensive communication, reciprocity and high level of trust, as the organization cannot force its members into action. However, the value added of organizing cooperation in a networking organization is that all members voluntarily contribute with experience and knowledge on an equal basis towards a common goal. This increases the feeling of "ownership" and therefore the sustainability of outputs produced. The structure is less formal than in a traditional organization creating an open platform for sharing of ideas



LRVAC sekreterare Mr Odongo och ordförande Mr Kabuye, Entebbes borgmästare



Artikelförfattaren Tove Strömberg

and experience, which is difficult to replicate in traditional organization where authoritative behaviour and hierarchical structures prevail.

Expert Exchange Needs Structure

The methods used by UBC have been appropriate and have provided a sound base for future cooperation between LVRLAC and UBC, but the implementation lack a structured approach. It is, therefore, hard to trace any other tangible results of UBC's input than the creation of trust and commitment between LVRLAC and UBC. Short-term experts from UBC have visited the Lake Victoria region. The short term experts have in discussion with LVRLAC developed proposals with action plans on a IT network, Environmental Pedagogical Centers, and women network. However, few or no actions have been taken following the missions. This is a weakness with the twinning arrangement, because it emphasizes expert-to-expert exchange and does not focus on the change process needed to develop the gained knowledge into actual action. This has resulted in lack of ownership from LVRLAC, and delays in project implementation.

A future approach should be more structured were UBC's role to assist, support and facilitate, instead of transferring ready-made solutions, is strengthened through using methods for developing capacity such as process consultation, action learning and a participatory approach. This would contribute to a more planned project increasing the possibility of delivering actual outputs with impact on the development of the region. A "good" example in the right direction is that during a conference between UBC and LVRLAC the UBC Project Coordinator asked the delegates to prepare a budget. This exercise turned out to be an excellent example of the limitations of LVRLAC. This kind of exercises where UBC in a practical ways facilitates LVRLAC's own process to define problems and create solutions could be replicated more often in the project. The project set-up for phase two addresses these issues by requesting additional support in the form of experts on organizational development in developing countries, and by placing a technical officer with network experience in the LVRLAC office.

Sida to be Dialogue Partner

The initiative to establish LVRLAC came from the Mayors of Entebbe and Kisumu. However, the initiative to twin LVRLAC and UBC came from Sida acting as a facilitator. Both organizations, however, quickly realized the possibilities of such an arrangement. UBC realized that it would increase their status of their organization being "developed" enough to assist other organizations, and LVRLAC seeing the potential of receiving financial assistance to develop their organization. Sida is the only financier of the project today, except for UBC's and LVRLAC's own contributions. Sida also has the role as dialogue partner to the counterparts to ensure that the project's objective, purpose and activities are in line with the overall development objectives.

It is clear that UBC did not realize the amount of work needed to implement the project, or the differences of conditions between the Baltic Sea region and Lake Victoria. LVRLAC on their side had high expectation on receiving assistance to build a sustainable infrastructure for their organization. This indicates that Sida seems to have functioned well in their role as facilitator and financier, but have not been clear in their role as dialogue partner.

The current project document is vague on why Sida preferred the method of twinning network organization, how the method will lead to fulfilling expected result, and expectations on the actors in the project. One example of this is that LVRLAC-UBC have themselves agreed on a "gender component" in the form of support to women network. However, Sida's project document is silent on this issue and LVRLAC and UBC are therefore unaware of Sida's expectations on the outcome of this component. Neither LVRLAC nor UBC have had any experience of working with Sida. UBC also lacked experience of developing capacity in the Lake Victoria Region. Sida on their hand has changed desk officers several times. This situation together with a vague project document has contributed to a not very structured project with counterparts not knowing what to expect or what is expected of them.

The argument is that it is natural that with a new twinning arrangement it will take time for Sida as well as the organizations involved to specify expectations. This will emphasize Sida's role as a dialogue partner. The need for the actors to coordinate themselves should be clearly stated in the project documentation in the form of low and realistic outputs for an initiation period. In involving two "new" organizations Sida should also expect the demand for more support and more flexible time limits than when contracting organizations that have worked with donor organizations for a long time. Sida might have to assist the counterparts to develop their capacity to structure a sustainable project. One step in this direction was taken when Sida sent UBC's Project Coordinator on a course in methods and approaches to international development cooperation focusing on institutional and organizational development.

Results From Twinning

The project has been on-going for more than two years. UBC has managed to develop the competence of LVRLAC, so that LVRLAC can play an active part in future activities

that might take place within the framework of the Lake Victoria initiative? After the first phase of the project UBC has contributed to the development of the knowledge and competence of LVRLAC's. As a result LVRLAC has begun to implement activities, thus on an ad-hoc base, such as mobilisation and recruitment of members, meetings to structure the work of LVRLAC, creating links with both national, regional and international organizations, conducted seminars and workshops as a platform for the exchange of knowledge and experience between member states, participated in different international forums. However, for a more structured implementation of the above mentioned activities LVRLAC need a viable organization with access to human resources, equipment, information systems, and financial flow.

If LVRLAC can create an environment of trust between its members the exchange of experience has the future potential of contributing to the capacity development of individual local authorities. The situation is, however, different from UBC. LVRLAC has no members that are more "developed" that can assist the development of less "developed" local authorities, instead most local authorities share a similar situation. However, LVRLAC can provide a platform for joint "brainstorm" of new ideas on utilization of local authorities resources and solutions to their problem.

UBC has exposed LVRLAC to several different networking organizations, assisted LVRLAC in creating a meeting place for local authorities in the lake region, and are assisting LVRLAC members to establish twinning arrangements between cities in the Lake Victoria region and the Baltic Sea region. LVRLAC has the potential in time and with a



Anders Engström, hedersordförande UBC, tillsammans med Mr Kabuye

more structured approach to become a platform for exchange of experience between member cities and a spokesman for the interests of the member cities, and through that be able to support the development of organizations and/or systems of organizations, and to change and strengthen institutional frameworks. LVRLAC already have observer status in EAC, which provides an excellent opportunity for lobbying for the local authorities in the region. It will also create a possibility for LVRLAC to have an impact on the institutional framework of the local authorities.

This potential does not only exist as a result of the support from UBC or LVRLAC's members commitment but also because local and regional authorities are gaining in importance in the democratic world and the processes and structures in the societies are becoming more network-based instead of the traditional hierarchical. However, LVRLAC will need continued support to achieve their objective both in the form of "role models" from similar organizations, but also support to develop themselves as an organization.

*



Fakta om LVRLAC

The Lake Victoria Region Local Authorities Cooperation, LVRLAC, bildades i april 1997 som ett regionalt program för samarbete mellan lokala myndigheter längs Victoriasjöns stränder. Initiativet kom från Entebbes (Uganda) och Kisumus (Kenya) borgmästare och var inspirerat av en liknande organisation de studerat på plats i Japan samt av det stora internationella intresset för Victoriasjön. Ursprungligen handlade det om att para ihop Entebbe och Kisumu. Idag har LVRLAC 60 lokala myndigheter som medlemmar i Kenya, Tanzania och Uganda. Kontakt har också tagits med Rwanda och Burundi med avsikt att bjuda in även deras lokala myndigheter som medlemmar. Sekretariatet är placerat i Entebbe.

LVRLAC's syfte är att verka för hållbar utveckling av Victoriasjöbassängen genom förnuftig användning av sjöns resurser genom att fokusera på ekologi och miljöskydd, vattenföreningar, fattigdomsbekämpning, fiskehushållning och fiskevård.

Fakta om UBC

The Union of Baltic Cities, UBC, bildades som ett resultat av att kommunismens fall i Östeuropa. Staden Gdansk höll i juni 1990 sina första fria val och inbjöd då ett antal kommunalpolitiker från städerna runt Östersjön. Vid detta tillfälle utsågs borgmästarna i Gdansk och i Kalmar att arrangera en konferens med målet att bilda en ny organisation för städerna runt Östersjön. Organisationen har vuxit från de ursprungliga 32 städerna till 100 från alla 10 baltiska länderna.

UBC's syfte är att utveckla samarbetet och utbytet mellan medlemmarna. Huvudsyftet är att aktivt medverka till en demokratisk, social, ekonomisk och miljövänlig utveckling runt sjön som ska gynna de som lever i området. Från början karaktäriserades UBC av lokala myndigheter med mycket olika historia och mycket olika villkor. Olikheterna innebar att mer utvecklade städer kunde bistå dem från det forna sovjetblocket i omvandlingen deras kommunala organisationer till demokratiska institutioner och till marknadsekonomin.

Potentialen i Victoriasjöns samhällen

Erfarenheterna från tidigare biståndsarbete visar att jämlik och hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljöanpassad – som når människorna som lever i ett område inte kan uppnås utan att det civila samhällets roll beaktas redan från början. Denna insikt har varit en av de viktigaste infallsvinklarna i Victoriasjöinitiativet. Pelle Hakeman från konsultnätverket TUPO redogör här för en genomförd studie kring denna del av samhället kring Victoriasjön.

Ett sätt att nå det civila samhället skulle enligt Victoriasjöinitiativet kunna vara att inrätta en regional utvecklingsfond, där organisationer skulle kunna söka stöd för utvecklingsarbete. För att undersöka förutsättningarna för en sådan fond fick Tupo i uppdrag att under hösten 2001 genomföra en fältstudie av pågående samarbete mellan NGO (non government organisation) i Victoriasjöområdet och NGO med intresse för samverkan för utveckling. Fältarbetet omfattade också en inventering av sådana NGO som skulle kunna tänkas spela en betydelsefull roll för den lokala utvecklingen.

Vid fältarbetet inventerades ca 100 lokala NGO, alla verksamma i Victoriasjöns närhet. Trettio av dem var av kategorin NGO-nätverk, med tillsammans mer än 600 medlemsorganisationer. Sammanlagt representerade dessa organisationer mer än 1 miljon människor. De har alltså en stor potential för att sprida en långsiktigt hållbar utveckling. De är av många olika slag och storlekar, från informella lokala föreningar till stora regionala nätverk. ECOVIC är en sådan paraplyorganisation. Den har byggts upp för att fungera som samordnare av alla NGO i Victoriasjöområdet och har ett samarbetsavtal med sin motsvarighet i Östersjöområdet, Coalition Clean Baltic med säte i Sverige. Den stora variationen understryker betydelsen av att genomföra det lokala analysarbetet med utgångspunkt från organisationernas verksamheter på gräsrotsnivå.

Folklig medverkan

Resultaten av studien bekräftar Sidas tes att fattigdom och hållbar utveckling genom stöd åt frivilligorganisationer bara kan uppnås om stödet bygger på folklig medverkan. Det traditionella formen för utvecklingssamarbete mellan NGO, bestående av en givarorganisation som stöder en lokal organisation i mottagarområdet som genomför biståndsarbetet är ofta effektiv. Långsiktiga utvecklingsprogram lyckas i allmänhet mycket bättre än kortvariga utvecklingsprojekt. Att hålla samverkan kring utvecklingsprojekt i gång under längre tid möter emellertid inte sällan en hel del svårigheter. De lokala NGO är inte vana vid projektarbete, med tillhörande byråkrati, varje biståndsgivare har sina procedurer och sina favoritområden som de vill stödja. Det krävs stort tålamod från alla berörda för att genomföra ett utvecklingsprogram till ett lyckosamt slut. För mera omfattande program

tycks minst 15 – 20 års samarbete vara nödvändigt.

Nästan alla besökta NGO har kvinnor och barn som viktigaste målgrupp, ofta tillsammans med lokala bönder och fiskare. Många är också på olika sätt engagerade i lokala nätverk. Därför är en förstärkning av organisationens kapacitet – t ex utbildning i praktiskt arbete inom administration, föreningskunskap, kompetensutveckling – en av de viktigaste strategiska insatserna. Denna förstärkning - Capacity Building - kan genomföras såväl internt inom varje NGO, som i samverkan mellan flera NGO i grupp.

Andra betydelsefulla verksamheter är Governance, t ex Human Rights for Empowerment, Sustainable Production in Agriculture and Agroforestry, Health Care & Sanitation with HIV/AIDS Prevention etc

Pengar, pengar

Under hela studien bekräftades teorin att det finns behov av två olika fonder för utvecklingsarbete, en för biståndsprojekt utförda av lokala organisationer, med individuella medlemskap och en annan för biståndsprogram inriktade på att stödja verksamheter som utförs av de strategiska nätverksorganisationerna. De små organisationerna som utgör den lokala kärnan av organisationer med potential för jämlik och hållbar utveckling har helt andra behov av stödformer än stora topporganisationer. De har också sämre förutsättningar för att leva upp till administrativa regler än de stora organisationerna med välutbildad personal som klarar av att arbeta med långsiktiga biståndsfinansierade projekt. Det fortsatta arbetet inom Victoriasjöinitiativet som det hittills rapporterats av Forum Syd och Sida ger ingen indikation att dessa skulle ha tagit till sig budskapet från de små organisationerna.

Rekommendationer

Under uppbyggnadsskedet för dessa fonder – oavsett om det blir en eller två - kommer de stora etablerade paraplyorganisationerna

att vara mycket viktiga aktörer: EcoVic, tre "EcoVic Chapters" ett i vardera Kenya, Tanzania och Uganda samt NGO-Network for Western Kenya.

Utvecklingsprogram som finansieras av etablerade internationella hjälporganisationer, t ex African Medical and Research Foundation AMREF, Plan International, Röda Korset, WWF - World Wide Fund for Nature, har stor erfarenhet och arbetar enligt sina egna traditioner. De flesta av dem har verkat länge i Victoriasjöområdet. De har alltså stor potential för att öka både kapacitet och effektivitet och har dessutom uttalat att de är intresserade av att vid prioritering sina insatser gynna Victoriasjöområdet. Särskilt kan den mycket allvarliga HIV/Aids-situationen tänkas påverka deras intressera för ökad medverkan.

Ett mycket framgångsrikt projekt är Vi-skogen. Det har också lyfts fram som föregångsmodell i uppdragsbeskrivningen. Inom områden där Vi-skogen verkat finns utrymme och förutsättningar för att andra biståndsinsatser ska kunna leda till jämlik och hållbar utveckling för lokalbefolkningen. Det är det biståndsprogram som vi under fältstudien fann ha den största potentialen för att snabbt kunna vidga sin verksamhet om de fick ökad tillgång till biståndsmedel. Denna iakttagelse har verifierats i hög grad. Hösten 2002 utvidgades Vi-skogsinsatserna i Kenya med ett nytt insatsområde nära Kisumu, det andra i Kenya och det sjätte i Victoriasjöområdet.

En annan iakttagelse i anslutning till Vi-skogen, som också framhölls i rapporten var den stora möjlighet som förelåg att utveckla kooperativa verksamheter som Vi-skogen-programmet medförde. Även den möjligheten tycks nu ha utnyttjats. Således har Vi-skogen och Swedish Co-operative Centre, haft en gemensam insamling under hösten 2002. Vidare genomförde de en gemensam projektredovisning på Envisions konferens i Västerås i november 2002.

Pelle Hakeman



Några exempel på NGO-aktiviteten i Victoria-området: MMEVES och Ibanda Fish dealers.
Foto: Lillemor Hakeman



Vi Agroforestry Programme: Skogs- och jordbruk kombinerat

Agroforestry – cultivation of trees and agricultural crops together, can mean a more dignified life for small-scale farmers. A life without hunger and poverty. A life with a lot of possibilities. Vi Agroforestry works with agroforestry in East Africa; in Kenya, Uganda and Tanzania – around Lake Victoria.

The majority of poor people live in rural areas, in East Africa as well as around the world. Agroforestry enables poor small-scale farmers to improve their situation. Vi Agroforestry provides knowledge to improve livelihood, knowledge that is sustained in the society and transferred to coming generations. That the families get a new knowledge base, higher and more secure living conditions and thereby improved self-respect, is an aim and an effect of the work of the Vi Agroforestry Programme.

The Programme mission is to integrate agroforestry within the farming systems of small-scale farmers in the Lake Victoria basin, and make it the engine of economic growth and poverty alleviation.

Our goal is to contribute towards improved livelihood of small-scale farmers in selected districts around Lake Victoria.

The immediate objectives in selected areas should be reached on household level within five years, they are to substantially:

- Increase food and nutritional security
- Increase fuel-wood availability
- Increase income

In our daily work in Vi Agroforestry we frequently see examples that agroforestry improves the livelihood of small-scale farmers. Families who now can afford school-fees and health care, families who eat three cooked meals per day, widows who can support themselves and their children not depending on in-laws, women who don't have to walk long distances to get fuel-wood since they now have it at home, groups of farmers who manage passion fruit plantations or goats and get income from the sale.

It was not like that before. Agroforestry makes a difference. Agroforestry is needed.

Poverty alleviation

In Sub-Saharan Africa most people live in rural areas. Most of the poor lives in the countryside. Therefore rural development is essential in poverty alleviation. Agroforestry takes people from poverty and hunger to a situation of self-sustained food and fuel-wood production. When agroforestry becomes the general agricultural practise, economic decline and increasing poverty is turned into its opposite. Agroforestry starts an economic growth that alleviates poverty and hunger not

only locally for the family, but also regionally and countrywide.

Today many people are forced to move to cities due to rural poverty. Often to conditions of even worse poverty and misery in slum areas of big cities. Increased rural productivity through agroforestry enables more people to stay in rural areas, avoiding urbanisation in despair and, hence, reducing pressure on the cities.

Extension

We work with extension of knowledge. Through endless discussions with farmers, groups of farmers and local leaders our extensionists spread the knowledge of agroforestry.

To enable extensionists to reach large numbers of farmers the project promotes the use of Participatory Rural Appraisal (PRA) and group extension. The use of PRA methods has proven efficient in promotion of community adoption of agroforestry as solutions to identified problems.

Our type of agroforestry extension means transfer of knowledge to farmers and induction of new knowledge, by us and by the farmers. Knowledge that enables farmers to change their livelihood themselves – by agroforestry. It is important to demonstrate that farmers can actually improve their livelihood through agroforestry. Successful farmers spread this experience and knowledge to neighbours. Optimism and self-respect is born from this knowledge and experience, not only for the individual, but also for whole communities.

Soil fertility and production

Many of the tree species used are nitrogen fixing. Trees also increase the content of organic matter in the soil. Lack of nitrogen and soil organic matter is factors commonly limiting agricultural production in East Africa.

Lines of trees across landscape contours reduce erosion and keep the most fertile topsoil on the farm. Agroforestry is, hence, management and conservation of soil fertility.

The effect of increased soil fertility is often doubling the harvests of agricultural crops, sometimes even more. On top of that come the direct products of agroforestry trees, e.g. fuel-wood, timber and posts, fruits, fodder.

Organisation

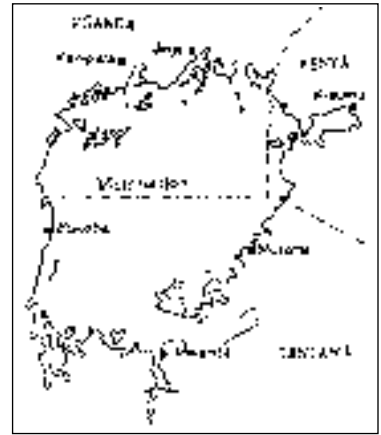
The Vi Agroforestry Programme is a Swedish Non-Governmental Organisation (NGO) with Head Office in Stockholm. The programme runs four projects around Lake Victoria, one in Kenya, one in Uganda and two in Tanzania. We are also establishing a fifth project in Kisumu, Kenya. Today we are working with around 150.000 families, i.e. more than 1 million people. We have a vision and ambition to assist many more. Around 30-40 million people live in Lake Victoria basin.

The Vi Agroforestry Projects are registered as NGO's in respective country. Over 30.000 private annual donors financially support the Programme. We also get annual allotments from Sida (Swedish International Development Cooperation Agency), NORAD (Norwegian Agency for Development Cooperation) and the Swedish and Norwegian Cooperative movements.

The base in the project organisation is the Areas of Concentrations (A.o.C.), consisting of 300-350 farm households. This size is deliberately chosen to make it possible for one extensionist to interact with all households within the A.o.C. The extensionist lives in his/her A.o.C. 15 to 20 A.o.C's are organised into one zone, managed by a Zone Manager responsible for co-ordination and follow-up. Today each project has 100-150 A.o.C's in 7-8 zones reaching 30.000-50.000 farmers.



Vi-skogens Gert Nyberg på plats vid en av skogsplaneringarna. Foto Lillemor Hakeman.



As support to the field staff, each project has the following units:

- Training and Community Empowerment Unit address training needs among the field staff.
- Seed Unit,
- Agroforestry Demonstration Centre (ADC).
- Monitoring and Evaluation Unit
- Administration Unit.

Sustainability

The strongest institution in rural East Africa is the family. Vi Agroforestry works directly with small-scale farming families. To enable us to reach many farmers efficiently, farmers are often organised in groups, e.g. through PRA-processes. Our extensionists also work with schools in their A.o.C's.

To reach sustainability of knowledge in the society, it has to be anchored in the family. Those who have lived and grown up with agroforestry and the increased production and productivity it means, don't forget. They extend it to neighbours and friends and bring it when they move.

We consider the knowledge anchored in the society when almost all households (80% or more) have knowledge about and are practising agroforestry properly. At this time Vi Agroforestry can withdraw the support. This stage should be reached after five years in an A.o.C. We can then withdraw and establish in a nearby area. From that nearby area we can give a less intensive support for another five years.

Contacts with other organisations

We have good contacts with local authorities and our work is highly appreciated by authorities, locally as well as on district and national levels. Locally in each project we have close contacts with other NGO's.

The long and close contact Vi Agroforestry has with farmers, groups of farmers and local authorities can be very valuable for various kinds of information and development. We are very positive to cooperation with other organisations on these issues. We are currently discussing with RFSU and the Red Cross about linking information about HIV/Aids to our organisation.

Small-scale farmers and groups of farmers who have increased their production over subsistence level, may need to be organised e.g. to sell their products, organise transport and supplies, access micro-credits etc. We have now started cooperation with Swedish Cooperative Centre (SCC), and they are presently carrying out a study for such cooperation with Vi Agroforestry. SCC will benefit from this cooperation due to the fact that a critical mass of farmers now have a production that enables them to demand cooperative efforts like sale of products, saving-lending schemes etc. This cooperation will have a head-on start because of the foundation of contacts and good will laid by Vi Agroforestry. Vi Agroforestry will also gain good will for facilitating further development through cooperative partners.

But most and mainly the participating farmers will gain from further development and improvements in the livelihood of their families, villages and organisations.

Gert Nyberg

Mer pengar till L Victoria

I februari fick The East African Community 720 000 \$ för fas två av Lake Victoria Management Project, LVEMP.

Projektet började i juli 1997 med 70 miljoner \$ från Världsbanken som ett femårsprojekt.

Tanzania, Uganda och Kenya har själva bidragit med 7,6 miljoner \$. Det nu beviljade beloppet är för förlängning av fas två som skulle varit klar i juni 2002. En stor del går till kapacitetsuppbyggnad, inventeringar och planläggning men av 144 mikroprojekt för ekonomisk utveckling och skydd för miljön har 54 slutförts.

Mycket möda har lagts ner på bekämpning av vattenhyecinten som under 90-talet börjat täcka stora ytor och blivit ett stort miljöproblem med stora ekonomiska konsekvenser.

Man har arbetat med bekämpning av illegalt fiske och åter lyckats få igång den viktiga exporten av nilabbore till EU.

Resa längre bort?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

Vi erbjuder:

- Kunskap Erfarenhet Specialpriser (Raptim)

Världen börjar i Tranås!

Välkommen!



Europa 0140 - 122 80

Afrika 0140 - 141 80

Övr. världen 0140 - 199 80

E-post: info@tranas-resebyra.se

www.tranas-resebyra.se

SPECIALITET: Flygresor till biståndsländer

Tidningskrönikan: Beskyllningar om korruption splittrar regeringspartiet

Tidningskrönikan för årets två första månader domineras av en häftig diskussion kring korruptionen - främst den på hög nivå. Det började med att en parlamentsledamoten och tidigare chefen för säkerhetstjänsten och tidigare regeringsledamoten Hassy Kitine i mitten av månaden hävdade att många ledare i regeringspartiet (CCM) och regeringen var hycklande, skamlösa och korrupta. Mkapas kamp mot korruptionen hade därför misslyckats. En livlig debatt startade inom och utom partiet späckad av instämmanden men också kritik mot Kitine som själv påstods inte ha rent mjöl i påsen. Diskussionen delade partiet i olika läger. Motsättningarna kan leda till att partiet spricker, hävdades det.

I diskussionen deltog även en av landets högsta jurister, förre premiärministern och justitiekanslern Joseph Warioba. Han ledde för sju år sedan en stor kommitté som kartlade korruptionen och han hävdar att det är bättre att hitta metoder att bekämpa korruption än att diskutera om den finns, för det gör den.

Tidningskrönikan den här gången är hämtad från en del engelskspråkiga "riktiga" tidningar, engelskspråkiga tidningar på webben och från sammandrag på engelska från tidningar på swahili. /Oloph

2002 november

14/11 Trakom har halverats. Ögonsjukdomen trakom som ofta leder till blindhet har minskat med 50 procent sedan en kampanj i syfte att minska sjukdomen lanserades för två år sedan. (*Daily News*)

19/11 Sexton fångar dog hos polisen. 16 fångar dog och sju andra är i kritiskt tillstånd på grund av överbefolkning i ett av polisens rum i Rujewa-fängelset i Mbarali i Mbeya-regionen. 120 ransakningsfångar stängdes in i ett litet rum avsett för 30 fångar. De intagna skrek på hjälp men vakterna gjorde ingenting av fruktan för överfall om de öppnade dörren till de instängda. Flertalet av fångarna kvävdes till döds. (*The Guardian*)

22/11 Polismännen anklagade för mord. Fem avskedade polismän har i domstol åtalats för mord på de 17 fångar som kvävdes till döds i Rujewa-polisens lokaler i Mbarali. Då det är fråga om åtal för mord kommer fallet att föras vidare till högre rätt (*The Guardian, Daily News*)

22/11 Slumområdena i Dar es Salaam hotar växa. Dar es Salaam hotas på grund av sin snabba tillväxt av en kris som innebär att staden likt Nairobi får stora slumområden, förklarade professor Anna Tibajuka vid UN Habitat. Snabb tillväxt och låg kapacitet i förmågan att tilldela mark kan leda till tillväxt utom kontroll av kåkstäder för de fattiga.

28/11 Tanzania förlorare på arbetsmarknaden i Östafrika. Tanzania som söker mer avancerade jobb på den östafrikanska arbetsmarknaden tycks bli förlorarna för en lång tid framöver. Det beror huvudsakligen på en låg akademisk standard och otillräckliga investeringar i utbildningsväsendet. Professor Justinian Galabawa vid universitetet i Dar es Salaam pekar på tre problemområden: Språk, matematik och grundläggande vetenskapligt kunnande. (*Business Times*)

28/11 Brist på konstgödsel. Tanzania står inför allvarlig brist på gödningsmedel nästa säsong. Just nu uppskattas tillgången till 30 000 ton medan behovet beräknas till 180 000 ton. (*Business Times*)

2002 december

16/12 "Låt oss slåss mot globalisering" En av styrelsemedlemmarna i Julius Nyereres fond, f d brigadgeneralen Hashim Mbita råder de Afrikanska länderna att gemensamt slåss mot globalisering, liberalisering och privatisering. "Det gäller för Afrika att hålla samman som vi gjorde i frihetskampen, förklarade han vid ett möte i Morogoro. "Låt oss dra lärdomen från frihetskampen" (*Daily News*)

2003 januari

3/1 40 befaras drunknade. Fyrtio personer befaras drunknade sedan en båt bordat i Tanga inte nått sin destination på ön Pemba.

Ytterligare två båtar lämnade Tanga samtidigt och klarade överfarten, som vanligen tar ett par timmar. Kaptenerna på båtarna berättade att sjön varit grov.

De flesta av de saknade var från Pemba. De hade besökt ett bröllop i Tanga. (*Mwananchi, Majira, Nipashe*)

3/1 Släpp våra medborgare. Tanzania har uppmanat Burundi att frigge tre tanzanier tillfångatagna av Burundis armé. Företrädare för UD förklarade att Burundi som skäl för sitt agerande angett att den tanzanska armén skulle ha stulit 50 kor i Burundi. Anklagelsen är falsk. Stölden begicks av lokala rebellstyrkor. Även om påståendet hade varit sant kan kan kostölder aldrig rättfärdigas med att tillfångata människor. (*Majira, Mwananchi*)

5/1 Kampanj mot befolkningsökningen.

Regeringen kommer inom kort att starta en kampanj mot alltför stor befolkningsökning. Statistiken visare en alarmerande ökning i Kigora, Dar es Salaam, Arusha, Manyara, Tabora, Rukwa, Shinyanga, Mwanza och Kagera. Premiärminister Frederick Sumaye förklarade i ett nyårstal att den aktuella födelsetalet som gått upp från 2,8 till 2,9 procent sedan 1988 kommer att orsaka brister i grundläggande behov. Han citerade en UNFPA-rapport som visar att det kommer att finnas 82,7 miljoner tanzanianer år 2050 vid en befolkningsstillväxt på 2,3 procent. Han förklarade också att Tanzania har den största andelen av HIV-smittade i Östafrika och uppmanade åhörarna att använda kondomer. (*Mwananchi, Nipashe*)

5/1 Hårda tag mot skattesmitare.

Regeringen kommer att konfiskera egendom ägd av notoriska skattesmitare, förklarade premiärminister Sumaye. Regeringens budget är till 45 procent beroende av utländskt bistånd vilket beror på att många smiter från skatterna. Sumaye kom med "en sista



varning" till skattesmitarna som riskerar att få sin egendom konfiskerad för att betala sina skatter. Han förklarade att regeringen får in mindre än motsvarande 12 procent av bruttonatioalprodukten som skatt och siffran borde vara 20 procent. (Majira)

5/1 30 befaras drunknade i Victoriasjön. Tolv personer har hittats döda sedan en båt med 30 personer ombord kapsejsat mellan Nkome och Izumachri-ön i Victoriasjön. Ögonvittnen hävdar att fartyget var överlastat och hade mer än 40 passagerare. Vädret vid olyckstillfället var dåligt. (Majira)

11/1 Demonstrationer mot kriget. Olika muslimska sekter planerar att samarbeta med studenter, intellektuella och föreningar i en massiv demonstration mot USA:s och dess allierades planer på ett krig mot Irak. (Mwananchi)

11/1 600 förlorar jobben på Zanzibar. 600 ungdomar på Zanzibar har förlorat sina arbeten som en följd av senaste månadens terroralarm. Många turister packade och lämnade ön och många på väg ställde in sina resor, andra åter sköt upp sina besök till senare. Regeringen har förlorat miljoner på grund av de falska alarmen förklarade en regeringstalesman. (Majira)



Zanzibars president Salim Amour.
Foto East African

14/1 Korruptionen hejdlös i byggverksamheten. Korruption är vild i byggnadsindustrin förklarade president Mkapa i ett tal vid Byggnadsindustrins dag. Alla ansträngningar att bekämpa korruptionen i byggnadsindustrin har visat sig meningslösa. Han uppmanade byggnadsingenjörerna att frysa ut de kolleger som sysslar med korruption. (Mtanania Mwananchi)

15/1 Sänk elpriset. Miljöaktivister har uppmanat president Mkapa att sänka elskatten för att rädda miljön. William Mwamalang som företrädet en miljöorganisation i Mbeya förklarade att skatten på el leder till att många föredrar att elda med träkol i stället för att använda el i hushållet. 400 000 hektar skog förstörs årligen för att producera träkol. (Nipashe)

15/1 Ministrarna är korrupta säger Kitine. Medlemmen i CCM:s nationella exekutiva kommitté (NEC) Hassy Kitine förklarar att många ledare i CCM och regeringen är hycklare, skamlösa och korrupta. Vid en presskonferens i sitt hem i Dar es Salaam förklarade han att Mkapa hade misslyckats i sitt krig mot korruptionen därför att många av hans ministrar är ohederliga. Kitine är tidigare chef för underrättelsetjänsten och en parlamentsledamot och medlem av ICCM. "I CCM" trängs vi med varandra som krabbor i en korg och slåss för politiska poster och andra förmåner". (Mwananchi)

15/1 Brist på mat i fångelserna. Inrikesminister Seif Khatib bekräftar pressuppgifter att det råder en akut brist på mat i fångelserna. Många får lita på att anhöriga förser dem med mat. Han rådde också medborgarna att avhålla sig från kriminalitet därför att om man blir gripen riskerar man att bli utan mat. Matbristen beror på åtstramningar i budgeten. (Mtanania)

16/1 Lämna ut namn på korrupta ministrar. Några ministrar och parlamentsledamöter från CCM har uppmanat parlamentsledamoten Hassy Kitine att offentliggöra namnen på de korrupta skamlösa och hycklande medlemmarna i Mkapas regering och i partiet. (Nipashe, Mwananchi)

16/1 Varning för terror på Zanzibar Storbritannien har varnat för en möjlig terroristattack på Zanzibar inklusive Pemba en vecka efter det att USA utfärdat en liknande varning. (Mwananchi)

17/1 Mkapa: Kitine utnyttjar sina rättigheter. Presidentens talesman förklarar att parlamentsledamoten Hassy Kitine inte gjorde något fel när han kritiserade ministrar i Mkapas regering. Han använde sina demokratiska rättigheter att uttrycka sina åsikter förklarade pressekreterare Maura Mwingira. Katolska kyrkans biskop Kilani har stött Kitinges åsikter och uppmanat honom att namnge de skyldiga. (Mwananchi, Mtanania, Majira, Nipashe).



18/1 Nya sedlar. Tanzanias centralbank ger ut nya sedlar att ersätta de gamla som skall upphöra i maj. De nya sedlarna har valörerna 500, 1000, 5 000 och 10 000, vilka ersätter de gamla. Samtidigt introduceras en ny på valören 2 000. Alla sedlar har bilder av djur från Tanzania med undantag av 1000-sedeln som har ett foto av nationens grundare Julius Nyerere. (Mtanania m fl)

18/1 Brand efter religiösa motsättningar. Mer än 30 personer i byn Masiwa i Kondoia distrikt i Dodoma-regionen är hemlösa sedan deras hus sattes i brand av okända. Orsaken uppges vara en lokal tvist om hur den lokala moskén skall skötas. På ena sidan står en fundamentalistisk grupp och på den andra en mer moderat. (Majira)

19/1 Warioba stöder Kitine. Förre premiärministern och justitiekanslern Joseph Sinde Warioba stöder Hassy Kitine som anklagat ministrar i Mkapas regering och CMM-trogna för korruption och hyckleri. Warioba, som är domare i Östafrikanska appellationsdomstolen, sade att medborgarna borde söka bästa metoden att slåss mot korruption, inte diskutera om den finns på höga positioner. Warioba ledde en av presidenten tillsatt kommission som för fem år sedan lämnade en omfattande rapport om korruptionen i landet. (Mtanania)

19/1 Regeringen vill sälja bank. Regeringen vill sälja en stor andel i National Micro finance Bank (NMB). I en proposition föreslås att 49 procent säljs till en köpare och ytterligare två procent till en annan varefter regeringen skulle

behålla endast 49 procent. Banken skall i första hand ge lån till jordbrukare och små företag. Enligt en uppgörelse skall alla statligt anställda med löner under 100.000 Tsh få sina löner via NMB. (Mtanania, Majira)

19/1 Folkräkningen på webben. Den nationella folkräkningen i augusti i fjol är nu tillgänglig på World Wide Web. Adressen uppges vara <http://www.tanzania.go.tz>. Ytterligare resultat publiceras när de blir tillgängliga. (Mtanania)

20/1 Ingen gemensam opposition 2005. Generalsekreteraren i Civic United Front (CUF) Seif Sharif Hamad förklarade att oppositionspartierna i Tanzania inte kommer att bilda en gemensam front i de kommande riksdagsvalen 2005 därför att flertalet av oppositionens ledare är regeringens och CCM:s lakejer. I ett tal på Zanzibar nämnde han särskilt ledaren för Tanzania Labour Party (TLP) Augustine Mrema och ordföranden i NCCR-Mageuzi James Mbatia. (Nipashe)

20/1 Sex jemeniter misstänkta för terrorism. Sex män från Jemen arresterades i ett av turisthotellen på Zanzibar när de bad om hjälp sedan en av dem blivit sjuk. En doktor anlände och behandlade den sjuke och strax därpå fördes alla bort av en polisstyrka. (Nipashe)

20/1 1 800 affärer utan tillstånd. I Ilala i Dar es Salaam finns 1 857 affärer utan tillstånd vilket innebär att de kan komma undan skatt. Uppgiften lämnades vid ett möte mot skattesmitning. (Mwananchi)

22/1 Lipumba välkommen efter vistelsen i Sverige. Ett massivt uppbåd av CUF-medlemmar som ville hälsa ordföranden välkommen åter från vistelsen i Sverige ledde till trafikchaos i delar av Dar es Salaam. Lipumba höll en presskonferens på flygplatsen varpå en lång procession startade kl 8.25 och anlände till partihögkvarteret i Bugruni kl 13. Samma dag firades CUF:s tioårsdag.

Marschen som stoppade en stor del av trafiken i Dar es Salaam kritiserades av polisen som gett tillstånd endast till en konvoj med fordon men inte marscherande. (Nipashe m fl)

22/1 Kitine inte bättre än andra i CCM. Parlamentsledamoten i CCM Kitine som anklagad medlemmar i CCM och regeringen för korruption och hycklare är en modig man förklarade ordföranden i CUF, professor Lipumba vid en presskonferens på flygplatsen i Dar es Salaam efter återkomsten från Sverige. Men Kitine är inte bättre än sina partikolleger och med sin bakgrund som bl.a. säkerhetschef och statsråd vet han mer än han avslöjat. (Mtanania m fl.)

23/1 Inte 34,5 miljoner i Tanzania. Befolkningen i Tanzania är inte 34,5 miljoner vilket president Mkapa sagt nyligen. Kommissionsären för folkbokföringen Damas Mbogoro förklarade att 75 procent av resultatet från tre regioner har visat sig vara felaktiga, vilket gör att presidentens uttalande är tveksamt. (Majira)

25/1. Monopolistiska tendenser främjar korruption. CUF:s ordförande, professor Ibrahim Lipumba, förklarar att monopolistiska tendenser inom det regerande partiet CCM är roten till fattigdom och korruption. Han uppmanade CCM att förbereda sig på att lämna ifrån sig makten då människor är trötta på 40 års vanstyre fyllt av korruption och



President Mkapa med maka Anna under japanskt statsbesök. Foto East African

nepotism. (Nipashe, Mwananchi), Majira)

27/1 Bedrägerier mot TTCL. Tanzanias telefonbolag, TTCL, förlorar miljontals shillings på grund av en ohelig allians mellan affärsmän och TTCL-anställda. TTCL-arbetare samarbetar med telefonoperatörer och ansluter affärsmän illegalt till TTCL:s telefonnät. (Mwananchi)

29/1. Finansministern: Korruptionen tar 20 procent. Finansminister Basil Mramba förklarar att 20 procent av regeringens budget för bl a investeringar hamnar i privata fickor genom bedrägerier och korruption. (Mwananchi)

30/1 Polisen mest korrupt. Inrikesminister Seif Khatib förklarade vid ett seminarium att polisen är mest korrupt att döma av klagomål till polismyndigheterna. Khatib föreslog namnskyltar som ett sätt att bekämpa korruption inom speciellt trafikpolisen. (Mtanzania m.fl.)

31/1 Ökade polislöner mot korruption. Regeringen planerar att öka löner och andra förmåner för bl a polisen i syfte att begränsa korruptionen. (Mtanzania)

2003 Februari

1/2 Polisen skyldig till 17 dödsfall. En officiell undersökningskommission som granskat omständigheterna kring 17 döda i Rujewa-fängelset Mbarali-distriktet 2002 har publicerat en rapport som anklagar polisen för dödsfallen. I rapporten heter det att polisen var nonchalant i behandlingen av de intagna och i avsaknad av sunt förnuft. Även åklagarämbetet och fängelseledningen kritiserar. (Mtanzania, Majira)

1/2 Mkapa: Arbeta hårdare. I sitt månatliga radio/tv-tal uppmanade Mkapa åhörarna och tittarna att arbeta hårdare för att därmed få ett bra liv. Han varnade för det slags liv man kan se på tv som inte kan fås utan hårt arbete.

2/2 CCM i blåsväder. En rad möten och seminarier hålls i CCM alla om korruption. Generalsekreterare Mangula har medgett att korruption förekommer i partiet. Många fruktar att de spänningar som debatten framkallat kan leda till att Nyereres profetia besannas nämligen att en verklig opposition i Tanzania blir verklighet om CCM splittras i två konkurrerande partier. (Mwananchi)

2/2 Kitine avskedades av Nyerere. Den tidigare presidenten Julius Nyerere avskedade Kitine från posten som säkerhetschef 1980. Orsaken var att Kitine mot den tidens bestämmelser importerat en ny Peugeot 504. Kitine har nu blivit populär för sina angrepp mot korruptionen på hög nivå. (Majira)

7/2 Sjutton turister rånade. 17 brittiska och australienska turister på resa från Dar es Salaam till Sydafrika stoppades och tvingades dansa sina brittiska och australienska danser innan de rånades på sina tillhörigheter. Incidenten inträffade vid byn

Maseyu i Morogoro-regionen. Rånarna som svängde med gevär och machetes kom över 4 miljoner Tsh samt kameror, väskor, kläder, pass och andra dokument. Rånnet underlättades av att vägen var dålig och under reparation. Senare meddelas att polisen eskorterar turister genom området. (Mwananchi, Nipashe)

7/2 Kvinnoprotest mot Irak-krig. 26 kvinnliga parlamentsledamöter har skrivit till amerikanska ledningen och krävt stopp för krigsplanerna mot Irak. (Mwananchi, Majira)

7/2 Regeringen erkänner: Jesus är inte Gud. Regeringen håller med försvarsadvokaten i rättegången mot Hamis Dibagula att det inte är en lagöverträdelse att offentligt uttala att Jesus är inte Gud, vilket förutsätts i Koranen.

8/2 Flyktingar kan kastas ut. Tanzania har hotat att sända hem alla flyktingar om givarländer och FN-organ inte kommer att förse dem med livsmedel. Utspelet kommer sedan World Food Programme (WFP) har reducerat livsmedelsransonerna med 50 procent. De aktuella livsmedelslagren kommer dessutom att vara tömda i mars 2003. Inrikesminister Ramadhani förklarade för journalister att det blir svårt för tanzanier att leva tillsammans med hungriga flyktingar vilket skapar oro. Tanzanier skall inte behöva lida för problem som uppstått i andra länder, hävdade han (Mwananchi, Nipashe, Mtanzania)



8/2 Offentlig rökning förbjuds. Unionsparlamentet har godkänt ett lagförslag som förbjuder rökning i offentlig miljö. Det blir straffbart att röka i bussar, tåg, båtar, flyg och på marknader och idrottsarenor.

8/2 Uppmaning att avslöja korruption. Regeringspartiets vice ordförande och tidigare premiärminister John Malecela har uppmanat medborgarna att uppgge namnen på korrupta element i partiet och regeringen. Brev kan adresseras till honom personligen på hans privata adress i huvudstaden Dodoma. The Prevention of Corruption Bureau (PCB, det officiella organet för att bekämpa korruption) har svårigheter att klara sin uppgift om medborgare tvekar att avslöja korrupta element i partiet och regeringen. (Majira, Nipashe)

12/2 Gummikolor mot sunnimuslimer. Tre sunnimuslimer som firade Idd el Hajj skadades när polisen använde gummikolor för att skingra dem. De firade Idd el Hajj på "fel" dag. Regeringen på Zanzibar kräver att alla muslimer firar den heliga dagen tillsammans och på samma dag. (Mtanzania m.fl.)

13/2 Minskat bistånd till Tanzania? Tanzania riskerar att få mindre bistånd från de stora givarländerna som i stället gynnar Kenya vars ledning tillsatts genom demokratiska val. Kenya är angeläget att bekämpa korruptionen vilket tilltalar många biståndsgivare. Professor Nehemia Osoro vid universitetet i Dar es Salaam hävdar att Storbritannien vill på nytt vill pröva sin biståndspolitik för Tanzania för att övertygas om att biståndet när de avsedda mottagarna. (Mtanzania)

14/2 Privatiseringsförslag dras tillbaka. Regeringen har dragit tillbaka det



Kenyas president Kibaki - mer attraktiv för biståndsgivarna? Foto East African

kontroversiella förslaget om försäljning av andelar i National Micro Finance Bank sedan en stor majoritet i parlamentet var emot. Under klagorop och applåder förklarade vice finansminister Festus Limbu varför förslaget dragits tillbaka. Kritikerna anser att en för stor andel av aktierna kan köpas av utländska intressen. (Mwananchi, Nipashe, Majira)

14/2 Kitine attackerad i parlamentet. Parlamentsledamoten från Mtama, lade fram en enskild motion i parlamentet där han efterlyser en öppen och korrekt undersökning i syfte att bevisa att Hassan Kitines hustru med hans goda minne orättmätigt använt 63 000 dollar. I andra länder skulle Kitinge och hans hustru ha åtalats för bedrägeri, hävdade Membe. (Mtanzania, Mwananchi, Nipashe, Majira)

16/2 Inre strider i CCM. Kitines utfall mot korruption har splittrat CCM. Mtamas motion där Kitine anklagas för att ha hjälpt sin hustru att svindla allmänna medel 1997 har skapat tumult CCM. (Mwananchi)

17/2 Regeringens medlemmar är hycklare som skyddar varandra när de plundrar offentliga fonder, säger TLP:s ordförande Mrema. I ett pressmeddelande förklarar han att en kommission bör tillsättas att granska regeringens räkenskaper tio år tillbaka i tiden. Mrema anklagade Hassy Kitine, som startade korruptionsdebatten, för misstänkta oegentligheter under den tid Kitine var regional kommissionär i Tanga. (Mwananchi, Mtanzania)

17/2 Barn säljs i Dar es Salaam. Justa Mwaituka i organisationen KIVOHEDE förklarar att barn mellan åtta och 18 år säljs till bordeller och hushåll som underkuvar dem. Ungdomarna är från landsbygden utanför Dar. Organisationen har upprättat två centraler där barnen vistas innan de sänds hem till sina regioner. (Nipashe)

25/2 Mkapa: Viktigt att avtal med givarna hålls. Mkapa underströk i ett tal i Rom behovet av att det stöd som utlovas från givarländerna också kommer i avtalad tid. Detta är nödvändigt för att regeringen ska kunna planera för ett effektivt budgetarbete. Riskerna är speciellt stora för direkt budgettillskott där regeringen utlovat fonder för inköp av varor och tjänster baserade på överenskomna tillskott från givare. Han underströk också vikten att givarna lyssnar till röster från de länder som tar emot hjälpen.

"För vanligt folk betyder framgångar som makroekonomisk stabilitet ingenting om det inte blir några förbättringar i deras dagliga liv". (The Guardian)

*

Effektivt jordbruk grunden för välstånd

Han är både professor och oppositionsledare men hans analys av Tanzanias ekonomi präglades mer av stillsamma akademiska resonemang än av partipolitiska utspel. I mitten av januari - efter tre månaders egna studier vid Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala - höll professor Ibrahim Lipumba tillika ordförande i Civic United Front (CUF) en föreläsning vid institutet där han beskrev Tanzanias utveckling fram till nu. Han presenterade även en lista på nödvändiga reformer för framtiden.

Vistelsen i Sverige var tämligen anonym. När Lipumba några dagar efter föredraget i Uppsala återvände till Tanzania kastades han omedelbart in i partipolitiken. Han höll på morgonen en presskonferens på flygplatsen i Dar es Salaam. Hans anhängare hade samlats till en stor procession som under förmiddagen blockerade trafiken i stora delar av staden (se tidningskrönikan).

Professor Lipumba ville härleda Tanzanias ekonomiska problem till "Arusha-deklarationens socialistiska experiment" som bland annat drabbade landets viktigaste näring, jordbruket.

Sedan 1985 har en lång rad reformer genomförts baserade på krav från Internationella valutafonden och Världsbanken. Marknaden har liberaliserats, import-

begränsningar har slopats, tullar har reducerats, privata banker har etablerats huvudsakligen i Dar es Salaam och Arusha, den statliga nationella banken NBC har privatiserats, två banker har gått i konkurs men trots fler banker har samtidigt hushåll med bankkonto minskat från 18 procent 1991 till 6,4 procent 2001. Inflationen låg på 20 - 35 procent åren 1985 - 1995 och har sedan stadigt sjunkit till 5 procent 2001. De utländska investeringarna har underlättats och vuxit från nästan ingenting 1991 till 190 miljoner dollar år 2000.

Vid frigörelsen 1961 fanns tre offentliga företag, de hade 1988 vuxit till 410. Sedan började en vändning, 2002 var 172 offentliga företag privatiserade, 20 likviderade, 9 stängda, 6 leasade och 49 under konkursförvaltare. Kraftbolag, vattenförsörjning och transportväsende har också privatiserats. En följd av utvecklingen är att arbetslösheten har ökat i medelklassen som arbetade i de statliga företagen.

Den ekonomiska tillväxten sedan 1995 är genomsnittligt omkring 5 procent men borde ligga på 7-8 procent om man skall kunna minska fattigdomen.

Tanzanias ledning pekade vid befrielsen 1961 ut tre huvudfiender att bekämpa. Det var fattigdom, okunnighet och sjukdomar. I dag mer än 40 år senare konsumerar befolkningen

för mindre än en dollar per dag, 104 barn av 1000 avlider i samband med förlösningen, omkring 44 procent av barnen lider av mer eller mindre allvarlig undernäring, 77 procent av barnen börjar grundskolan men många fullföljer inte skolgången och nettosiffran hamnar på drygt 56 procent. Åtta procent går vidare till secondary school. Medellivslängden har fallit från 52 år 1991 till 48 år nu.

Fattigdom mätt i en konsumtion under 4 kr per dag har ökat från 29 procent 1991 till 36 procent år 2000.

Den utvecklingsstrategi professor Lipumba pläderade för är

- Satsning på jordbruket som i dag får bara fem procent av investeringarna.
- Satsning på arbetsintensiv tillverkning och turism.
- Investeringar i utbildning och hälsa
- Effektivare skatteindrivning för att gradvis öka de statliga intäkterna till 20 procent av BNP mot 12 procent i dag
- Beskattning av gruvdriften för att finansiera infrastruktur.

I den efterföljande debatten konstaterade en debattör att Tanzania hade 20 år av socialistiska experiment. Det misslyckades. Nu har man 20 år av liberal ekonomi och marknadsanpassning. Inte heller den har varit särskilt framgångsrik. **Oloph**

Kooperationen satsar kring Victoriasjön

Kooperation Utan Gränser är den svenska kooperationens biståndsorganisation och har En rättvis värld fri från fattigdom som övergripande vision. Verksamhet bedrivs i Afrika, Latinamerika, Asien och Öst- och Centraleuropa. Carina Andersson från Kooperation Utan Gränser beskriver här hur de planerar för en satsning kring Victoriasjön

Sverige har, genom Sida, avsatt 1,5 miljarder kronor för utvecklingssamarbete i Victoriasjöområdet de närmaste tio åren med syfte att främja en hållbar utveckling i regionen. Stödet till det civila samhället är en viktig komponent i den stora svenska satsningen. Med start i år kan svenska enskilda organisationer ansöka om stöd hos Sida för insatser i regionen med syfte att stödja fattigdomsminskning och hållbar utveckling.

Kooperation Utan Gränser har lång erfarenhet av utvecklingssamarbete i östra Afrika och bedriver idag verksamhet i Kenya, Uganda och Tanzania med regionkontor förlagt i Nairobi. Verksamheten är i huvudsak inriktad på hållbar och affärsmässig utveckling av jordbruket, kooperativ spar- och kreditverksamhet, samt, i mindre utsträckning, bostadskooperativa lösningar. Grunden för verksamheten är att den sker i partnerskap med lokala organisationer. Det rör sig i huvudsak om kooperativa föreningar

och bondefackliga organisationer, men det kan också vara andra medlemsbaserade, demokratiska organisationer som är relevanta för inriktningen av verksamheten.

Inom ramen för den svenska satsningen på Victoriasjöområdet planerar Kooperation Utan Gränser för ett regionalt program som kallas *Livelihood Improvement through Farmer Empowerment (LIFE)*. Under hösten har organisationen, genom ett bidrag från Sida, undersökt de lokala problemen och förutsättningarna för programmet. Det kommer att inkludera projekt för att stärka bönders produktion och affärsmässighet och kooperativa organisering, utveckling av spar- och kreditverksamhet och insatser för att hjälpa människor att förbättra och bygga bostäder. Målsättningen med programmet är således att bidra till en hållbar utveckling i de tre sektorerna lokal affärsutveckling inom jordbruket, kooperativ spar- och kreditverksamhet och bostad/habitat. Det är en långsiktig satsning som sträcker sig över en period på 10-15 år, men den konkreta planering som nu görs är för en inledande period på fyra år.

Det regionala programmet *LIFE* kommer att inledas med projektet som fokuserar på lokal affärsutveckling av jordbruket, och planeringen är nu i full gång. Förutom att genom utbildningsinsatser främja förbättrade odlingsmetoder, handlar det om att utveckla böndernas kapacitet att marknadsföra sina produkter, och att skaffa sig nödvändig information för det syftet, det kan t ex gälla prissättning av produkter. Att stödja böndernas organisering för att gemensamt finna effektiva lösningar för den affärsmässiga utvecklingen av jordbruket, i kooperativa eller liknande former, är en viktig komponent.

Arbetet kommer att ske i nära samarbete med Vi-skogen. Vi-skogen har genom åren byggt upp ett stort nätverk av bönder som har förbättrat sin produktion genom att lära sig att använda metoden agroforestry. Dessa bönder, liksom de egna partnerorganisationernas medlemmar, utgör målgruppen för projektet.

Som pilotområden för verksamheten har Masaka och Rakai i Uganda samt Trans-Nzoia i Kenya utsetts. Diskussioner förs också med RFSU i syfte att i samverkan med dem integrera utbildning och information om hiv/aidsproblematiken.

Carina Andersson



Sjöfarten på Victoriasjön

Sjöfarten på Lake Victoria är dåligt utvecklad. Inom den pågående internationella satsningen på regionen ingår förbättring av fyrar och navigationshjälpmedel, uppdatering av sjökort m m men några stora satsningar på sjöfart har ännu inte gjorts.

Före expansionen av fjärrhandeln genom allt fler och större handelskaravaner i senare delen av 1800-talet fanns ett mycket begränsat behov av sjöfart. Människorna levde i decentraliserade självhushållsekonomier där enkla stockkanoter fyllde behovet för att fiska och de transporter som trots allt behövdes. I det nuvarande Uganda fanns dock starka kungadömen med stark centralmakt och större behov av transporter.

De tidiga europeiska ”upptäcksresenärerna” förde med sig monteringsbara lätta båtar på sina expeditioner. Den första som började med kommersiell sjöfart var en bortglömd indisk pionjär och handelsman, Allidina Visram.

Allidina Visram - bortglömd pionjär

Visram var en märklig pionjär som byggde upp ett stort handelsimperium i Östafrika från en mycket blygsamma start som föräldralös i Cutch i Indien. Som fjortonåring kom han som sjöman till Zanzibar 1863 där han fick arbete i ett handelshus. År 1877 flyttade han till Bagamoyo varifrån han snart med huvudsakligen lånade pengar gjorde sin första handlexpedition till inlandet. Det gick bra och nu expanderade han snabbt och byggde upp ett nätverk av handelsstationer, bl a öppnade han den första ”dukan” i Dodoma.

Han försåg de stora järnvägsbyggena med material och förnödenheter och förutsåg transportbehoven på Lake Victoria när järnvägen från Mombasa skulle nå Port Florence som Kisumu då kallades. Järnvägen byggdes i första hand för att nå det rika Uganda genom det ogästvänliga och ekonomiskt ointressanta Kenya. Visram hade då låtit föra upp virke och båtbyggare från kusten till Mwanza och hade när järnvägen 1901 nådde fram fyra stycken dhow i trafik på Lake Victoria.

I Uganda fanns en mängd produkter men ingen organisation för uppköp och transport. Så åter byggde Visram upp ett nätverk av handelsstationer kombinerade med bankverksamhet och fungerade på utposter som företrädare för den svaga kolonialadministrativationen.

För att underlätta handeln hade han tidigare importerat stora mängder indiska rupies som kom att bli standardvaluta i östra Afrika.

De första ångarna

Kenya railways satte snart in ångarna William Mackinnon och Winifred mellan Kisumu och Uganda och Visrams seglande dhow som var både små och hade svårt att hålla någon tidtabell hade svårt att konkurrera. Visram köpte en gammal uttjänt liten ångare från Tanganyika men drog sig snart ur

rederiverksamheten och ägnade sig istället åt handel och organisation som var hans starka sida. I många år stod Visram för merparten av det som fraktades på järnvägen till Mombasa.

Första världskriget drabbade Visrams handelsimperium mycket hårt. Under en mödosam uppbyggnadsresa från Mombasa dit han flyttat sin bas redan före kriget dog han 1916 i Kampala.

Åren närmast före första världskriget innebar en intensiv utbyggnad av hamnar och fartygsbyggen.

Under kriget beväpnades de fyra största brittiska fartygen med vad som fanns tillhands och hade snart tagit kontroll över Lake Victoria och i juni 1915 anfölls Bukoba. Det tyska befästa administrativa högkvarteret ”boman” på stranden bombarderades till ruiner som fortfarande står kvar.

East African Railways

Mellankrigstiden med 30-talsdepressionen medförde en ganska långsam utveckling. Efter andra världskriget bildades East African Railways som även skötte sjöfarten. Nytt tonnage sattes sin och trafiken samordnades.

På 60-talet gjordes stora nya satsningar och de äldsta fartygen från sekelskiftet togs ur trafik.

År 1961 sjösattes MV Victoria det dittills största fartyget på sjön. Det är i första hand ett passagerarfartyg men tar även last och har också kylutrymme och kan ta några personbilar på fördäck. MV Victoria och den äldre SS Usoga stod i många år för huvudparten av trafiken på sjön mellan de tre länderna.

År 1966 togs nästa stora steg då de två järnvägsfärjorna MV Umoja och MV Uhuru togs i trafik.

Terminaler för järnvägsfärjorna finns i Jinja, Kisumu, Musoma, Mwanza och Bukoba.

Det har i många år planerats för en järnväg från Arusha till Musoma men för närvarande är intresset lågt. Inte heller i Bukoba finns järnväg (annat än några hundra meter spår i terminalen) men här finns större förutsättningar för ett bygge. Både Bukobaregionen och Rwanda och Burundi är tätbefolkade bördiga områden med stor potential och stort behov av transporter. Dessutom är avstånden korta. En av orsakerna till att Bukobaterminalen för järnvägsfärjorna är underutnyttjad beror på att den ligger i Kemondo några mil söder om

staden och de dåliga vägarna i regionen såväl som till grannländerna.

Hamnen i Bukoba dit de andra båtarna går är liten och har mycket lite utrymme på land nedanför en hög förkastningsbrant.

Bilfärjor?

I Tanzania liksom i resten av världen har lastbilar tagit över allt mera av transporterna från järnvägarna. Detta har inte avspeglat sig i sjöfarten på Lake Victoria. Det finns inga bilfärjor annat än några små ”landsvägsfärjor” för lokal trafik, exempelvis över den smala viken väster om Mwanza.

Istället kör lastbilarna runt sjön, tidigare på mycket dåliga vägar som nu visserligen rustats upp men det innebär ändå långa och dyra transporter. Sjöfartstekniskt är förutsättningarna goda.

Vädret på sjön är i allmänhet lugnt. De stormar som förekommer är häftiga åskoväder men de är kortvariga och bygger aldrig upp stora vågor och dyningar varför hamnanläggningarna kan vara enkla. Dessutom finns inget tidvatten vilket gör det hela ännu enklare.

Speciellt områdena väster och norr om Lake Victoria är mycket bördiga och tätbefolkade och där produceras en mängd varor för export såsom kaffe, te, bomull och socker. De fartyg som nu finns är omoderna och har väldigt irrationell lasthantering.

Ett stort behov finns således men ingen tycks vara intresserad av moderna bilfärjor ”rollon och rolloff-fartyg”

Ett första steg skulle kunna vara att utnyttja de två stora järnvägsfärjorna som finns. De är underutnyttjade och skulle enkelt kunna kompletteras med ett trädäck och användas för lastbilar i kombination med järnvägsagnar.

Passagerartrafiken

Fartygen är oftast fullbokade och inte sällan överbokade av passagerare. Sedan passagerarfartyget MV Bukoba förläste 1996 är läget ännu värre. Det har inte varit aktuellt med något ersättningsfartyg för MV Bukoba trots att det finns en mycket stor efterfrågan på passagerartrafik. Inte minst på grund av en kraftig befolkningstillväxt. Nu sköts trafiken alltmer av små undermåliga överlastade båtar i privat regi med dålig säkerhet och oregelbunden trafik.

Lars Asker



RMS Victoria på Victoriasjön i Uganda, och SS Winifred på varvet i Kisumu, Kenya



Tanzaniaresa i juni 2003

Phoebe Lägervik som ingår i Svetans styrelse och har mycket gedigen Tanzaniaerfarenhet arrangerar en Tanzaniaresa den 8–23 juni. Studiebesök i Arusha på Radio Habari och på en skola i Massajland samt Lake Manyara och Ngorongoro står på programmet innan färden går vidare till Dar med fler studiebesök. Resan avslutas med fem dagar på Zanzibar. Teknisk arrangör är Tranås Resebyrå AB. Priset beräknas till 23 495:-

Phoebe svarar på frågor och tar emot anmälningar på telefon 070 751 14 44, 08 - 18 19 13 eller e-post till phoebe.lagervik@telia.com.



Stort kraftledningsprojekt

The government of Tanzania is awaiting for a no-objection nod from the World Bank to pave the way for appointment of consultants for the Mbeya-Arusha portion of the Tanzania-Zambia power interconnection project.

Assistant Commissioner (Electricity) under the Ministry of Energy and Minerals, Theophilus Bwaka, said this on Monday when speaking to The Express, citing that the government had short listed and also recommended a consulting firm. According to Bwaka the World Bank was expected to have given the 'no objection' by the end of last year.

The ambitious project involves the construction of a 370km- 330kV transmission line between Nairobi, Kenya and Arusha, Tanzania as well as 672km- 330kV-transmission line from Pensulo, Zambia to Mbeya in Tanzania. The total investment is estimated at US\$153 million (Tsh. 153 billion).

According to Bwaka, the consultation duration is nine months and will have two phases - the first one consists of six months and the second three months. The consultation fee is estimated at US\$ 0.66 million (Tsh.660million).

Bwaka said the consultant firm has the mandate to study this portion of the project that needs reinforcement to ensure uniformity from the Zambian line to the Kenyan line through the Tanzanian one. The study will culminate into the building of additional lines within Tanzania to allow for the transmission of high voltage power from the Zambia 330kV line into the Kenyan line.

In 1997 a study on the Tanzania - Zambia interconnection recommended the

construction of a 670km of 330kV-transmission line from Pensulo in Zambia to Mbeya in Tanzania and 330/220kV step down facilities. The new study will also review this. About three years ago Tanzania and Kenya were looking into possibilities of tapping electricity from Zambia to ease chronic power cuts, at the same time tapping cheaper electricity.

Completion of the project enables Tanzania to access the Southern African Power Pool (SAAP), formed to pool resources in the SADC region to jointly solve power problems through creation of a common electricity market.

The Zambia-Tanzania Interconnection Project involves construction of 420 miles (672 kilometers - km) of 330-KV transmission line, 360 miles (576 km) on the Zambian side and about 60 miles (96 km) on the Tanzanian side. The proposed line will be able to supply up to 200 MW of power.

Tanzania has a per capita electricity consumption of 46 KWh per household per annum, which is growing at the rate of 11 - 13 per cent.

Only about 10 per cent of the population has access to electricity in Tanzania. The total electricity installed capacity is about 763 MW of which 561 MW is from the hydropower resource and the rest is thermal. The Rufiji River basin has the following hydropower stations: Mtera (80 MW), Kidatu (204 MW) and lower Kihansi (180 MW). While Nyumba ya Mungu (8 MW), Hale (21 MW) and the New Pangani Falls (66 MW) hydropower stations are located in the Pangani River basin. The current supply of power does not meet the current demand and it is expected that with the commissioning of this project, Tanzania will be able to aggressively venture into rural electrification. The Express (Tanzania), 15 January 2003 By Abduel Kenge.



Konrad om Zanzibar

Studentkåren på lärarhögskolan i Stockholm ger ut tidningen Konrad. I nr 7/2002 skriver Pebbles Karlsson ett resereportage om Zanzibar på tre sidor. Lite mer reflekterande än vanligt i resereportage. Egna foton och en stor fyllig faktaruta kompletterar ett trevligt reportage.

Inte många leenden på stan

När planet från Tanzania sakta flöt ner genom molnen och jag såg det snötäckta landskapet, utan människor men med många bilar, tänkte jag: vilken skillnad.

Jag lämnade ett land fullt av människor som besvarade och gav mig vänliga leenden varhän jag än vände mig. Människor som när jag hälsade på hos dem gav mig i gåva det sista de hade utan att vilja ha något tillbaka. Så många ärliga vänner på så kort tid.

Undrar hur en tanzanier känner sig som kommer till Sverige. Kanske som jag känner mig nu, väldigt fattig.



I morgon går jag ner på stan eller till universitetet och det är stor risk att jag inte möts av ett enda leende. Åtminstone inte av någon jag inte känner. Undrar vem som är fattigast. Vi eller de? David Racic, lärarstudent i Uppsala, Uppsala Ny Tidning 2002-11-25



Edutainment

Tidningen Femina i Tanzania som vi berättade om i Habari nr 3/2001 ägnas tre sidor i SIDA:s tidning OmVärldens hälsobilaga nr 7/2002.

Utbildning, kombinerade med läckert förpackad underhållning, education + entertainment =edutainment, i detta fall sexualupplysning och om hur man skyddar sig mot hiv och aids. Som exempel återges en bildnovell om ett par som låter hiv-testa sig inför sitt planerade giftermål.

Privattidning startas på Zanzibar

I december startades den första privata tidningen på Zanzibar sedan revolutionen 1964.

I början på sextioalet fanns en omfattande och mångskiftande tidningsutgivning på Zanzibar.

Det är Ali Nabwa som i spetsen för ett grupp journalister tagit steget att starta "Dira" (Kompass) som skall vara en oberoende tidning.

Kritiker menar dock att i den kraftigt polariserade politiska situation som råder kommer många att anse Dira som ett språkrör för oppositionspartiet CUF.



Tweyambe och Marin Kochgymnasiet

I 16 år har Martin Kochgymnasiet i Hedemora samarbetat med Tweyambe sekundärskola i Kageraregionen i Tanzania. Hur det är möjligt att behålla ett livligt engagemang berättar Lotta Brink om i tidningen Skolvärlden den 7 november 2002. I artikeln finns många råd och tips för skolor och föreningar som vill starta liknande samarbetsprojekt.

Förnämlig läkarutbildning

Professor Gösta Roupe vid Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg berättar om ett besök vid Muhimbili Medical Center där han följt medicinarutbildningen en tid. Utbildningen börjar med tre år av 'basic sciences' och därefter två års kliniktjänstgöring. Specialistutbildningen tar sedan tre till fyra år och i all utbildning ingår community medicine rotation vid landsortsklinik och inom öppen vård. De undervisande läkarna följer med stort intresse de stora amerikanska medicinska tidskrifterna och man var öppen för alla medicinska och laboratoriemässiga innovationer, vilka tyvärr ofta inte kunde anskaffas på grund av bristande resurser till inköp av utrustning. Under ronderna tränas de unga läkarna i en medicinsk helhetssyn och man behärskar till fullo kliniska undersökningsmetoder.



Forskningssamarbete pågår mellan Karolinska institutet och Tanzania liksom utbildningssamarbete mellan de medicinska fakulteterna i Bergen och Dar.

Ett problem är bristen på läkemedel. Man önskade att läkemedelsindustrin skulle satsa mer på infektionsbekämpning /tuberkulos och malaria/ och inte bara se till sitt vinstintresse. Privata apotek är inte alltid att lita på. Man behandlar gravida HIV-smittade kvinnor med bromsmedicin från vecka 34 och studerar sedan effekten på de nyfödda barnen.

HIV/aids och tuberkulos är helt dominerande sjukdomar. 60% av vårdplatserna beläggs av HIV-patienter och 40% av polikliniska besök är relaterade till HIV. Bilharzia, reumatiska hjärtfel, könssjukdomar och andra hudsjukdomar utgör också stora problem. Patienter med tuberkulos och smittsamma könssjukdomar får gratis medicin.

Tanzania Media Women's Association (TAMWA) startades 1985 under FN:s tredje världskonferens för kvinnor i Nairobi. Man har startat en kampanj mot kvinnlig könsstympning och är upprörd över att den utförs på sjukhus. TAMWA vill också förändra reglerna för den kvinnliga arvsrätten så att en änka slipper gifta sig med någon i mannens släkt för att egendomen skall stanna i familjen.

Tanzaniska läkare har också studerat bland annat hudsjukdomar vid Sahlgrenska sjukhuset.

Källa: Läkartidningen nr 6, 2003. Se även www.gosta.roupe@derm.gu.se



AFRICA 2009

AFRICA 2009 är ett utbildningsprogram för kulturmiljövårdare i länderna söder om Sahara.

Projektet startades för fyra år sedan av UNESCO, World Heritage Center och International Centre for the conservation and restoration of monuments. De nordiska biståndsorganen stöder projektet ekonomiskt. Afrikas kulturarv ser annorlunda ut än vårt även om det för visso finns byggnader och monument. Men det kan också vara fråga om heliga skogar, kulturlandskap, kunskap om olika byggnadsmaterial och tekniker som är värda att bevara.

Projektet har ett genderperspektiv eftersom det ofta varit kvinnorna som är kulturbärare. Fattiga länder har kanske inte råd med sådant här men det är lika viktigt vara ett lands självkänsla att känna kulturell samhörighet och värdera sin gemensamma historia som att ha mat för dagen.

Kurser ordnas på regional nivå varannan gång i Västafrika och varannan i Östafrika och både engelska och franska språken används. 44 länder är anslutna och det är ländernas riksantikvarier som redovisar vilka behov som finns. Det är första gången denna grupp träffas. De första fyra åren har utvärderats och visat ett mycket positivt resultat. Om fyra år sker en ny utvärdering varefter man hoppas att samarbetet kan fortsätta utan projektstöd.

Källa: Tidevarv nr 5/6, 2002.



St Ilian for Mghungani

Biblioteksbladet nr 9 2002 berättar om skolbibliotek och där får vi möta Polly Bohari i Västerås. Hon tycker att elevkontakten är det viktigaste i hennes arbete. Ett bibliotek är minsann inte bara böcker och datorer.

Skolan har systerskolor i Tyskland, Danmark, England och Tanzania, där man har byggt en skola i Pollys hemby Mghungani. Dit har man också gjort flera resor och 1996 gav man ut en bok om vänskolesamarbetet "St Ilian for Mghungani"

Nya projektmöjligheter

Den 19 februari hölls ett informationsmöte på Forum Syd för enskilda organisationer involverade i Lake Victoria området. En stor del av SIDA:s Lake Victoriasatsning kommer att kanaliseras via Forum Syd och enskilda organisationer.

För de medel som nu släpps för förbrukning i år kommer det för de flesta organisationer att bli frågan om att kunna göra förstudier. Men det går också



bra att söka finansiering för mindre redan förberedda projekt. Den stora skillnaden är att det nu går att få bidrag till hela kostnaden. Tidigare fanns alltid ett krav på att organisationen själv skulle tillskjuta 20 % och däri fick inte nedlagd obetald tid räknas in.

Forum Syd förbereder nu i samarbete med enskilda organisationer hur den nya satsningen skall genomföras genom *Forum Syd Lake Victoria Civil Society Programme*

Flickdrömmar blir verklighet

Det går bra för JOHA-trusts gymnasieskola för flickor utanför Dar es Salaam. Här har vi saxat ut JOHA-trusts nyhetsbrev från februari 2003 som skickades ut tillsammans med en ny broschyr med färskta bilder från skolan:

Barbro Johanssons skola för flickor är i full gång och växer. Undervisningen är ambitiös och resultaten är goda.

Just nu går det 150 flickor i skolan. Sovsalarna och klassrummen som är klara räcker inte för fler. En god nyhet är att SIDA i Dar es Salaam nu beviljat ett flerårigt anslag för att utbyggnaden skall kunna fortsätta. Sekundärskolan i Tanzania är 6-årig och tanken är att Barbro Johanssons skola så småningom skall kunna ta emot omkring 700 elever.

När SIDA nu gått in med grundstöd för utbyggnaden ökar förutsättningarna också för att andra finansierare skall visa intresse. Det verkar t.ex. som om vattenproblemen som skolan haft kan lösas med hjälp av japanskt bistånd. Eftersom fler och fler studier runt om i världen visar vilken oerhörd betydelse flickors utbildning har för utveckling kan JOHA-trusts äventyrliga projekt, att utifrån en god idé och entusiasm skapa en skola, lyckas.

Den svenska stödföreningens insatser är centrala. Vi har hittills kunnat skicka ner 1,2 miljoner kronor till skolan av egna insamlade medel och av medel som beviljats från SIDA/ Forum Syd och Radiohjälpens. Pengarna har främst används för stipendier. Årskostnaden för en elev inklusive för inackorderingen ligger på omkring 20 000 kr, så vad vi kunnat stå för är kring 60 elevår. Eftersom eleverna betalar efter förmåga och nästan alla kan bidra med något har stipendierna räckt till fler. Utöver kontanter har stödförening kunnat förmedla en hel del utrustning, bl.a. ett 20-tal datorer och böcker till biblioteket. Alldeles före jul kom också besked om att World Childhood Foundation, grundad av Drottning Silvia, beviljat 100 000 som gåva till skolan. Fonden som har särskilt utsatta barn som målgrupp ger bidraget för att Barbro Johanssons skola t.ex. har kunnat ge utbildningsplatser till flickor, som blivit föräldralösa på grund av HIV/AIDS-epidemin..

Flickorna skall gå sex år i skolan och flera årskullar skall tas in. Vi måste fortsätta samla in pengar. Vi måste också höja ambitionsnivån om vi vill att fattiga flickor skall få en chans. Platserna i en bra gymnasieskola strax utanför Dar es Salaam kan annars lätt fyllas med betalande elever. Vi borde samla in en miljon kronor om året för stipendier.

Till JOHA-trusts årsmöte, som planeras till den 8 april, hoppas vi att den verkliga eldsjelen bakom JOHA-trust, tillika chefen för FN:s fackorgan för boende (Habitat) Anna Tibaijuka, skall medverka."

*

Mänskliga rättigheter i Tanzania

Det svenska utrikesdepartementet offentliggör numera sina interna rapporter om mänskliga rättigheter i många länder. Rapporterna finns att läsa på nätet under www.manskligarattigheter.gov.se. För varje land kan man läsa vad UD:s diplomater anser om medborgerliga, politiska, sociala och ekonomiska rättigheter. Carl Åke Gerdén lyfter här fram några exempel från rapporten om läget i Tanzania.

Konventioner

Först bör nämnas att UD:s ambassader "måter" tillståndet i varje land utifrån vad som står internationella konventioner och protokoll om mänskliga rättigheter. Exempel är följande tre centrala FN-konventioner:

- Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna från 1948
- Om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, 1966
- Om medborgerliga och politiska rättigheter, 1966

Representanter för ett lands regering undertecknar först konventionen. Det ses som en viljeförklaring och signal om att man vill förbereda en ratifikation. Det senare görs i de flesta stater av landets parlament. I och med ratifikation förklarar sig landet bundet av konventions regler, bör anpassa sin lagstiftning och föra en praktisk politik i enlighet med konventionen.

Det sistnämnda kräver inte bara politisk vilja och institutioner utan också resurser. Många fattiga länder har ställt upp bakom konventionerna i förhoppning om att de rikare staterna menade allvar med skrivningarna om internationellt samarbete och bistånd för att genomföra de sociala och ekonomiska rättigheterna. Givarvillkor i strukturanpassningsprogram kan medföra svårigheter att i praktiken upprätthålla det skyddsnet för exempelvis barnens rättigheter som barnkonventionen syftar till.

Rättigheterna skall gälla över hela världen, oavsett land och kultur, och gäller för alla, oavsett ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk uppfattning eller social ställning.

Tanzania

"Efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i Tanzania förbättras långsamt, men förblir otillfredsställande".

Så inleds UD:s rapport, som jag här skall ge några axplock från. Jag rekommenderar hela rapporten till läsning. Den Tanzania-erfarne känner säkert igen mycket men kommer förmodligen att läsa en del nytt. Visste du till exempel att ogifta kvinnor på Zanzibar kan straffas enligt islamisk lag till fängelse om de blir gravida och är under 21 år?

Konventionerna

Tanzania har ratificerat de flesta av de centrala konventionerna om mänskliga rättigheter. Undantagen är konventionerna mot tortyr, protokollet för avskaffandet av dödsstraff och konventionen för migrerande arbetares rättigheter. Tanzania är i princip också bundet av de regler som finns i OAU:s stadga, det vill säga den afrikanska stadgan om mänskliga och

folkets rättigheter. Man bör hålla i minnet att detta dokument och andra som Tanzania ratificerat inte kan åberopas i domstol. De har ingen direkt rättsligt bindande verkan.

Tanzania har inte ratificerat konventionen mot tortyr. Tortyr är visserligen förbjuden i lag, men förekommer enligt UD:s rapport, i synnerhet på Zanzibar. Misstänkta, häktade och fängslade utsätts rutinmässigt för övergrepp. Enligt många vittnesmål har bekännelser tvingats fram med våld i häkten och fängelser. Kvinnor rapporteras behandlas särskilt kränkande.

Tanzania har kvar dödsstraff för brotten mord och förräderi. Avrättning sker genom hängning. Presidenten måste bekräfta dödsdomen och kan mildra den. Sedan president Mkapa tillträdde i november 1995 har inga avrättningar verkställts. UD bedömer att det inte finns någon bredare opinion mot dödsstraffet i Tanzania.

Rättssäkerhet

I samband med att Tanzania införde flerpartisystem förbereddes en rad lagändringar för att höja rättssäkerheten. Regeringen har dock tvekat att fullfölja lagändringar som rör godtyckliga frihetsberövanden. Preventive Detention Act ger exempelvis presidenten rätt att arresterera personer som bedöms utgöra en fara för samhället. Den gripne har rätt att få ärendet prövat var 90:e dag.



Korruptionen medför att rättskipningen blir påtagligt lidande. Polis och domstolsväsendet bedöms som kraftigt korruperade, särskilt på lägre nivåer. Rättsfall drar som regel ut på tiden och den anklagade kan hållas mycket länge i fängelse utan att ställas inför rätta och dömas. En majoritet av fångarna i de två största fängelserna i Dar es Salaam väntar på rättegång. Främst drabbas de fattiga som inte kan betala borgen eller muta sig fria. Häktningsstiderna får inte avräknas mot straffen. Tre män, som suttit häktade för mord sedan 1990, friades i september 2002.

Det finns omkring två hundra advokater. Ett allvarligt problem är den stora arbetslösheten bland jurister i Tanzania. Bristande resurser inom främst lägre instanser bidrar till korruption.

Föreningsfrihet

Alla föreningar måste registreras. Regeringen kan vägra att registrera en förening utan att behöva motivera sitt beslut. Beslutet kan inte överklagas. Regeringen kan också dra tillbaka registreringen och därmed upplösa föreningen. Den drabbade organisationen har inte rätt att överklaga detta beslut.

Regeringen har en policy för NGOs som är betydligt generösare än lagen. Det förslag till en ny NGO-lagstiftning, som presenterades i hösten 2002, innehöll dock krav på offentlig kontroll av både nationella och internationella frivilligorganisationer. Myndigheterna skall enligt förslaget kunna neka registrering med hänvisning till "personal particulars of the leaders" eller om organisationen har ett syfte som inte ligger i linje med "public interests". Företrädare för det civila samhället och det internationella samfundet i Tanzania uppvtaktade den tanzanska regeringen i syfte att förmå regeringen att dra tillbaks förslaget.

Utbildning

Efter självständigheten gjorde Tanzania stora investeringar i primärskolor och vuxenutbildning. Under 1980- och -90-talet vändes uppgångssiffrorna till nedgång. Antalet barn i undervisning minskade och låg 2001 på 57%. 6% av dessa fortsatte i sekundärskolan och mindre än 1% till universitet. De rika har i stor utsträckning skickat sina barn till privatskolor eller utomlands.

President Mkapa, med en starkt engagerad undervisningsminister i regeringen, gör nu ny stor satsning på undervisningssektorn. Viktiga beslut är att de obligatoriska skolavgifterna tas bort, att alla barn skall skrivas in i primärskolan och ett omfattande program för att bygga klassrum, lärarbostäder och rekrytering av lärare. (I december 2002 rapporterade ministern för undervisning Joseph Mungai att 85% av landets sjuåriga barn registrerat sig för att börja skolan. Min anm.)

Skolavgifterna hindrade de allra fattigaste från att fullfölja skolgången. Flera tusen flickor i primärskolan tvingas varje år avbryta sin skolutbildning på grund av en praxis om att graviditet skall leda till permanent avstängning från skolan. Denna praxis diskuteras i en annan artikel i detta nummer av Habari. Aga i skolan kan tillåtas av rektor enligt en lag från 1978. Agan diskuteras alltmer. I en frimärksserie propageras mot aga av barn.

Skolan kan vara ett instrument för att förändra traditioner. Könstymning är förbjuden i 1968 års lag om "Sexual Offenses Act". Även om könstymning numera är ett brott, så förekommer fenomenet i omkring 20 av landets 120 etniska grupper. Man uppskattar att närmare 20% av flickor/kvinnor genomgår könstymning. I Dodoma lär andelen könstymnade flickor och kvinnor vara cirka 68%. Här har myndigheterna bestämt att alla flickor i primärskolan skall genomgå en obligatorisk hälsoundersökning efter varje skollov för att se om de könstympts. Även alla flickor som söker läkarvård skall undersökas i detta avseende. Ansvariga målsmän ska anmälas till polisen. Det förekommer uppgifter om att så inte alltid

sker. Hur dessa bestämmelser omsätts i praktiken påverkas av myndighetsföreträdare, som vill slå vakt om etniska traditioner och skydda föräldrarna.

Från reglering till marknadstänkande

Det här var några exempel från UD:s rapport, som också kommenterar HIV/Aids, de politiska institutionerna, yttrande- och mediafrihet samt flyktingars rättigheter, de homosexuella, barabaigens och andra grupperns situation i Tanzania.

Som positiva inslag noterar ambassaden att en kommission för mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning har inrättats. En koalition av parlamentariker har bildats för att bekämpa HIV/Aids. Ambassaden framhåller vidare liberaliseringen inom media, ökad öppenhet för lokalt entreprenörskap, nationella och utländska investeringar samt en mer avreglerad utrikeshandel. Utvecklingen bör ses mot den tidigare enpartistaten och frånvaron av marknadstänkande under drygt trettio år. Detta, menar ambassaden, har skapat mentala låsningar som inte kan förändras under kort tid.

Det sistnämnda återspeglas i ett tal som företagsledaren Reginald Mengi höll vid

ett möte för företagsledare från Östafrika i november 2002. Jag citerar här en del i talet för att komplettera ambassadens rapport med ett konkret exempel. Talet reflekterar behovet av hederligt rättsväsen och statsförvaltning för ett effektivt näringsliv och konkurrens på lika villkor. Mötet, East African Business Summit, anordnades av tidningen East African. Mengi är chef för den tanzanska IPP-koncernen. Han sade bland annat följande apropå investeringar:

"Blue skies for investors: Once you have the capital, there is nothing between you and riches but hard work and a sound business plan. Or so you think. Think again. It's a jungle out here in East Africa, business wise. Political turmoil can drive away your foreign partners; a washed away road, a prolonged power cut or a sudden devaluation of the local currency can drive your costs through the ceiling as a spate of armed robberies sends your insurance premiums soaring; thieves colluding with your askaries can drive off with the contents of your entire warehouse in the middle of the night, suppliers colluding with your accountant can short-change you to the brink of ruin; unCustomed and counterfeit goods imported by the "politically correct"

can flood the market, driving down prices and wiping out your profit margins; politicians can suddenly turn up on your doorstep and offer to become your partners or else; your land titles can suddenly be revoked, you can go grey chasing slippery debtors through the labyrinth of the court system. Oh well, you all have hundred more horrific examples you can reel off at a moment's notice. And you have very little protection in law or institutional structures. Can anyone make the investment climate a sunny one? The answer is blowing in the wind..." (Citat från East African, November 11-17, 2002).

Paradigmskifte

Sammanfattningsvis anser den svenska ambassaden att det är rimligt att tro på en fortsatt positiv utveckling på området mänskliga rättigheter i Tanzania. Ambassaden ser överenskommelsen om politisk försoning på Zanzibar mellan regeringspartiet och oppositionspartiet CUF som ett politiskt genombrott. Ett paradigmskifte är på gång såväl ekonomiskt och politiskt. Statlig kontroll ger långsamt vika för en öppnare och mer välkomnade syn på aktörerna inom den privata sektorn och det civila samhället.

*

Gravida flickor stängs av från skolan - ett brott mot rätten till utbildning

Varje år stängs minst 3 000 flickor av från primary school i Tanzania för att de blivit gravida. Dessa flickor har genom en aktiv handling uteslutits ur skolsystemet, alltså inte själva valt att sluta, vilket skiljer dem från så kallade drop-outs som på grund av fattigdom och andra oundvikliga anledningar inte har möjlighet att fullfölja sina studier. Denna praktik har inte stöd i någon lag och strider mot Tanzanias åtaganden i och med att landet förbundit sig att följa FN:s Barnkonvention.



Detta framgår av en studie som bygger på bland annat intervjuer med Commissioners for Education och assistant Commissioners for Education vid det tanzanska utbildningsministeriet, representanter för Teacher's Union, HakiElimu, UMATI, UNICEF Tanzania samt Kuleana. Studien genomfördes med stöd av ett MFS-stipendium (Minor Field Study) från Sida under sommaren 2002. Stipendiaterna sammanfattar och kommenterar här resultaten av sina studier.

Stort mörkertal

Den officiella statistiken över antalet skolflickor som varje år blir gravida och

därmed utesluts ur skolsystemet är 3 000. Det finns dock stor anledning att misstänka att antalet är mycket högre. Dessutom hoppar ett okänt antal flickor av skolan innan graviditeten upptäckts, då de är rädda för att bli avstängda.



kuleana

En studie utförd av barnrättsorganisationen Kuleana i Mwanza under 1996-97 visar att varje primary school i Mwanzaregionen årligen stänger av mellan tre och fyra flickor på grund av graviditet. Skulle dessa siffror vara generella för hela landet skulle man genom att multiplicera Tanzanias 11 130 primary schools med 3,5 graviditeter per skola hamna på en siffra som närmar sig 39 000 avstängda flickor per år (det vill säga den officiella statistiken 3 000 x 13). Viktigt att påpeka här är att avstängning på grund av graviditet i stort sett bara drabbar flickor från den fattiga majoriteten. Flickor med rika föräldrar eller med rätt kontakter kan undvika att stängas av då de har tillgång till (illegal) abort eller helt andra möjligheter att byta skola.

Avstängningens konsekvenser

Primary school är avsett för barn mellan sju och tretton år och består av klass ett till sju. Elevernas åldrar varierar dock beroende på att det inte är ovanligt att man börjar några år senare. De "3 000" avstängda flickorna är alltså mycket unga flickor som tas ifrån

skolsystemet och som därmed berövas en mycket viktig förutsättning för att kunna påverka sin livssituation. Mycket forskning visar att fattigas låga inkomster delvis är en konsekvens av deras analfabetism, dåliga hälsa och bristfälliga utbildning. För en person som får tillgång till grundutbildning är den positiva effekten slående; för flickor resulterar det i minskade födelsetal, friskare barn och större inflytande över sin livssituation och i samhället. Dessutom ser kvinnor som själva fått utbildning i högre grad till att de egna barnen får gå i skolan. Det är alltså en stor vinst, inte bara för individen utan även samhällsekonomiskt, att se till att så många flickor som möjligt får gå i skolan.

De flickor som stängs av på grund av graviditet har idag få möjligheter att återuppta sin skolgång och att, på grund av detta, inte kunna läsa och skriva gör att flickorna hamnar i en mycket utsatt situation i samhället. Att stängas av från skolan innebär en skam för familjen och att den satsning familjerna gjort på flickans utbildning går förlorad. Därför





är det inte ovanligt att flickorna även slängs ut hemifrån. Någon uppföljning av vad som händer dessa flickor finns inte, men klart är att många hamnar i städer där de har få möjligheter att försörja sig och barnet. Även så kallad "child dumping" förekommer, det vill säga att mamman helt enkelt lämnar barnet någonstans för att bli av med det. En del av barnen har turen att bli omhändertagna av någon, medan många dör.

Tvärtemot vad vi själva trodde är det väldigt sällan jämnåriga skolkamrater som är fäder till barnen. Istället är graviditeterna ett resultat av olika former av utnyttjande och övergrepp. Förövarna är äldre män med någon form av maktposition i samhället eller i förhållande till flickorna, såsom män med formell anställning, affärsmän och inte minst lärare, enligt studier genomförda av både UNICEF och Kuelana. Det kan handla om allt från regelrätta våldtäkter till att flickor blir tvingade av omständigheterna att ha sex med männen. Ett exempel är när flickor behöver åka buss till skolan: skolbarn betalar ett lägre biljettpris som gör att de inte är särskilt inkomstbringande för busschaufförerna – i utbyte mot en plats på bussen krävs flickorna på "gentjänster". Då dessa utnyttjanden leder till graviditet får flickan ensam stå med ansvaret för barnet, dessutom blir hon bestraffad med att stängas av från skolan.

Lagen

Trots en allmän föreställning om att graviditet enligt lag är ett skäl till avstängning, finns det inte nedskrivet i någon lag eller bestämmelse att graviditet i sig är ett tillräckligt skäl för att stänga av en elev. De "3 000" gravida flickor som årligen stängs av blir det med hänvisning till The National Educational Expulsion and Exclusion of Pupils of Schools Regulation of 1979. Enligt denna bestämmelse skall en elev stängas av om:

1(a) The persistent and deliberate misbehaviour of the pupil is such as to endanger the general discipline or the good name of the school.

(b) The pupil has committed a criminal offense such as theft, malicious injury to property, an offense against a person or against morality, whether the pupil is or has been prosecuted for the offense, or

(c) The physical or mental health of the pupil is such as to make it undesirable for him to remain or continue at school.

Den slutsats som kan dras är att graviditet alltså räknas som ett tecken på 1(a) dåligt uppförande som skadar skolans rykte och disciplin eller tillräckliga 1(c) hälsoskäl för att inte kunna gå kvar i skolan. Här kan man

fråga sig vems ansvar det är att upprätthålla skolans goda rykte? Vari finns logiken att samma män, alltså lärare, affärsmän mfl, som åberopar den höga moralen i samhället och ser till att flickor stängs av, samtidigt är de som gör flickorna gravida? Vem är det som skall se till att normerna i skolan och i samhället efterlevs? Endast flickorna? Har inte vuxna ansvaret likaså?

Cirkulär på gång sedan länge

År 1996 lovade skolministern att flickor som stängs av från skolan på grund av graviditet ska tillåtas fortsätta sin skolgång. Under flera år har man sedan arbetat med ett cirkulär som sommaren 2002 ännu inte trätt i kraft. Vi lyckades inte få tag i detta dokument och inte heller de personer vi intervjuade hade tillgång till det. Enligt de uppgifter vi fick om innehållet i cirkuläret innebär det att gravida flickor fortfarande ska stängas av, men att de ska tillåtas komma tillbaka till det ordinarie skolsystemet en viss tid efter förlossningen.

Utbildning – en mänsklig rättighet

Rätten till utbildning är inskriven i Tanzanias grundlag, där det också är fastslaget att den ska åtnjutas utan diskriminering. Dessutom har Tanzania förbundit sig att följa FN:s Barnkonvention där det slås fast att utbildning är en mänsklig rättighet. Liksom i Sverige innebär en ratificering av Barnkonventionen i Tanzania att man måste anpassa och ändra den nationella lagstiftningen så att den stämmer överens med konventionen. Eventuellt måste också nya lagar skapas. Någon översyn av de nationella lagarna har ännu inte gjorts i Tanzania, vilket dock inte innebär att landets regering är mindre bunden att leva upp till de krav som finns i Barnkonventionen. Därmed är det intressant att se hur praktiken att stänga av gravida flickor från primary school stämmer överens med de åtaganden som det innebär att ratificera Barnkonventionen.

Barnkonventionens artikel 28

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt,

(a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla

(d) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.

Barnkonventionens rättigheter är universella, alla barn har samma rättigheter oavsett vilket land de råkar bo i. Däremot ser förverkligandet av rättigheterna olika ut i olika länder. Rätten till utbildning skall förverkligas "inom ramen för landets tillgängliga resurser". Dessa

resurser skall användas till "det yttersta". Formuleringen i konventionen innebär att kraven på insatser för att förverkliga rätten till utbildning blir högre på ett land med mycket resurser än på ett land med små ekonomiska resurser. Grundläggande är att knappa resurser inte berättigar eller är skäl för att vissa minoriteter eller andra grupper i högre utsträckning än majoriteten inte får sina rättigheter tillgodosedda. Detta gäller även kön, flickor får inte vara en oproportionerligt stor andel av dem som exempelvis inte får tillgång till de utbildningsplatser som finns tillgängliga. Förutom att staten har skyldighet att se till att landets lagar stämmer överens med Barnkonventionen måste staten också aktivt se till att man motarbetar diskriminerande praktiker.

Diskriminering

Vi anser att praktiken att stänga av gravida flickor är just en sådan diskriminerande praktik. För att Tanzania ska kunna leva upp till sina nationella och internationella åtaganden är det nödvändigt att praktiken att stänga av gravida flickor från skolan upphör. Det cirkulär som arbetas fram är ett steg i rätt riktning, men långt ifrån en tillräcklig åtgärd, eftersom antalet - "3 000" avstängda - tyder på att det är en vida accepterad tolkning av avstängningsreglerna att graviditet faller under hälsoskäl och/eller dåligt uppförande som skadar skolans rykte. Cirkuläret framstår här som en kompromiss eftersom själva avstängningen av flickorna inte ifrågasätts, även om de ska vara välkomna tillbaka.

Förändra attityder, minska övergrepp

Cirkuläret kommer att klargöra att flickor behöver utbildning, däremot sätts inget fokus på orsakerna till graviditeterna. Just eftersom det inte är en skriven lag som säger att gravida flickor ska stängas av borde ett kommande cirkulär innehålla tydliga riktlinjer som slår fast att graviditet inte får tolkas in i gällande avstängningsregler. För att uppfylla Barnkonventionens krav anser vi att regeringen måste ge klara direktiv om ett förbud mot att stänga av flickor från skolan med graviditet som enda orsak. Vi anser också att en lika viktig fråga är att förebygga antalet graviditeter och då måste man ändra på dagens attityder som innebär att man ser genom fingrarna med vuxnas övergrepp mot barn. Det långsiktiga målet måste ändå vara att arbeta mot de övergrepp som ligger bakom graviditeterna.

För de flickor i Tanzania som idag förnekas sin rätt till utbildning för att de blivit gravida i primary school finns det hopp om att förändringar kommer att ske. Om det nya cirkuläret går igenom finns inget officiellt hinder för dem att återuppta studierna. Hur många som i praktiken kommer att ha denna möjlighet är en annan fråga. Arbetet med att ta fram det nya cirkuläret måste snabbas på – Tanzania inte har råd att förlora minst 3 000 flickor årligen ur skolsystemet.

Åsa Brixberg och Sara Lundblad

Vår studie resulterade i uppsatsen "Watoto wana haki ya kupata elimu! (Barn har rätt till utbildning!) Föreställningar i Tanzania om unga mödrars rätt till utbildning". Har ni kommentarer eller vill läsa uppsatsen i sin helhet - kontakta oss asa.brixberg@globalnet.net eller smklundblad@hotmail.com

Jämställdhet och sexualupplysning

De senaste tre åren har RFSU och Umati drivit projektet Young Men as Equal Partners (YMEP). Projektet som kom att omfatta fyra städer i Tanzania finansierades av Bill & Melinda Gates Foundation. Nu vid årsskiftet drog sig Gates stiftelse ur, men det finns lite pengar kvar för att hålla projektet vid liv ett tag till. Under tiden letar RFSU och UMATI tillsammans efter nya finansierare. Lake Victoriainitiativet är en möjlighet. Stefan Laack från RFSU som har varit projektledare beskriver här de första tre åren och de goda resultat som uppnåtts.

Män har sedan länge identifierats som det stora problemet när det gäller spridningen av könssjukdomar i allmänhet och HIV i synnerhet. Då borde de också kunna vara en del av lösningen på problemet.

Det var ungefär så RFSU och UMATI resonerade när vi för tre år sedan startade vårt gemensamma projekt på fyra orter i Tanzania. Projektet heter YMEP (Young men as Equal partners) och har finansierats av Bill & Melinda Gates Foundation. Projektet är ett försök att hitta metoder för att involvera män i det preventiva arbetet. Som namnet antyder har målgruppen varit pojkar/män 10-24 år. Målsättningen har varit att i förlängningen förbättra den sexuella och reproduktiva hälsan för bägge könen genom att ge män möjlighet att ta ett preventivt ansvar vad gäller oönskade graviditeter, könssjukdomar inklusive HIV, sexualrelaterat våld och trakasserier. Utgångspunkten har varit att män vill ta detta ansvar om möjligheten ges. Vi kan nu i slutskedet av projektet konstatera att männen i Tanzania inte skiljer sig nämnvärt från svenska män på den punkten. Det finns tillräckligt många män som vill ha en förändring till stånd vad gäller jämställdhet och ansvarsfördelning för preventionen för att ett projekt som YMEP ska sätta tydliga spår i lokalsamhället.

Guide om sexualiteten

För att nå pojkar/unga män med information utbildade projektet ungdomsinformatörer, lärare och sjukvårdspersonal i Songea, Morogoro, Moshi (Kikati) och Shinyanga.(Maganzo). Men allra först ställde vi en mängd frågor kring sexualitet och jämställdhet till mer än 800 pojkar/unga män. Detta gav oss en bild av vilka attityder och kunskaper som fanns i gruppen och tillsammans med UMATI identifierade vi sedan 14 viktiga teman att prata med unga män om. Dessa har varit grunden för projektet och har sammanställts i en "guidebok". Den kan användas av vuxna som möter unga män med frågor om sexualitet, eller som arbetar med att förändra attityder kring sexualitet och prevention i ungdomsgrupper.



Arbetsmöte i Kondomgruppen

Men guideboken kan också läsas direkt av tonårspojkar.

För tre år sedan sa unga män i Tanzania att de kände sig stolta när de gjorde flickor gravida men att de aldrig skulle gifta sig med en kvinna som redan fött barn. De ansåg det också omöjligt att ha relationer till flickor utan att ha sex. I dag säger de att man inte ska tvinga sig till sex eller göra kvinnor gravida eftersom man förstör livet för både sig själv och kvinnan. Många bekräftar att de idag har flera kvinnliga kompisar som inte är deras sexuella partners.

Kondomanvändningen har ökat markant. Tillströmningen av män för preventivmedels ådgivning och testning av könssjukdomar har gjort att flera kliniker varit tvungna att avsevärt öka sina mottagningstider. På ett ställe tog man initiativet att elektrifiera mottagningen eftersom mörkret hann infinna sig innan alla hjälpsökande gått hem.

Färre problem

Antalet tonårsgraviditeter och sexuella trakasserier har minskat markant i de skolor som omfattas av projektet. De utbildade lärarna säger att de idag har en betydligt bättre relation både till sina elever och deras



Demonstration av kondompåläggning

föräldrar än innan projektet.

Det lokala stödet för projektet har varit mycket stort. Lokala barägare har upplåtit sina lokaler för information. Människor som äger tv och video har lånat ut dessa till informationskvällar och äldre män kräver idag att få omfattas av projektet om det blir en fortsättning. Flera av de unga männen som intervjuats under utvärderingen påpekar nödvändigheten av att involvera äldre män i projektet. "Våra fäder betar sig inte som oss unga. De slår sina fruar och skulle behöva upplysas."

Närmare 100 000 pojkar/unga män har nåtts av projektet under de tre åren. Vid årsskiftet 2002-2003 upphörde finansieringen från Bill & Melinda Gates Foundation men UMATI har lagt ner stort arbete på att aktiviteterna ska kunna fortgå inom befintliga strukturer och tillsammans söker vi även ny finansiering.



Hur går det med Skulptörskolan?

Förhistoria

År sju i Skulptörskolan historia, med start i juli 2001, blev ingen höjddare - det har ni säkert redan läst i vår löpande projektinformation. När vi skrev ansökan till Forum Syd för den period som började i juli 2001 var det med vissa premisser. Planen var att Stanislav skulle anställas tillfälligt av Forum Syd, tills de hittade en annan biståndsarbetare att fylla hans plats. Av den tillfälliga anställningen blev intet, och vi blev tvungna att bekosta en förlängning fram till november 2001 med icke budgeterade projektpengar.

När jag var nere i november 2001 tyckte vi att vi kom fram till en vettig plan: När Stanislav åkte hem i december skulle en biståndsarbetare från Forum Syd trappa upp sitt engagemang för Skulptörskolan, för att stödja styrelsen i dess arbete. Samtidigt rekryterades två nya styrelsemedlemmar, och allt verkade frid och fröjd.

Men det fanns dåliga tecken: Under det gångna året hade man misslyckats med sin utställningsverksamhet, och tillskottet till budgeten från försäljning av skulpturer var nästan noll.

I december brann taket på College of Art, på vars område Skulptörskolan ligger. Styrelsens ordförande Raymond Likajuma dog efter en tids sjukdom, och den kvarvarande styrelsen som var precis så många som krävdes för beslut, lyckades aldrig mötas fulltaliga. Tomten som skolan slutligen blev anvisad i Bagamoyo var olämpligt belägen och fordrade stora investeringar för att bli användbar. Sista spiken blev att taket på skolans workshop blåste sönder, efter en lång tids bristande underhåll. Som i och för sig berodde på en längre tids konflikt med College of Art som ledde till upprepade försök att sparka ut skolan från College området.

Under den här perioden kunde vi också konstatera att revisionen av den 3-årsperiod som avslutades i juni 2001 inte ens kommit igång, och vi hade egentligen ingen kontakt med skolans ledning. Det verkade som stödet från Forum Syds biståndsarbetare var helt inadekvat.

I detta läge trädde Svetan som skolstiftelsens grundare in för att i första hand förse skolan med en fungerande styrelse. Detta ledde till oväntade problem och konflikter mellan olika företrädare för Forum Syd, skolans lärare och Svetan, delvis orsakade av tidigare för oss okända personmotsättningar. Det dröjde till oktober 2002 innan vi slutligen kunde utse en förstärkt styrelse. Och vid ett möte med Forum Syd i Stockholm kom vi fram till att det var nödvändigt att undertecknad åkte ned

för att undersöka läget och se till att den nya styrelsen kom igång med sitt arbete.

Mission impossible

När jag satt på KLM-planen till Dar i slutet av oktober var det med en stark känsla av "mission impossible" - fanns det egentligen några förutsättningar för att ro detta osannolikt underfinansierade och underadministrerade projekt i hamn? Samtidigt visade våra kontakter i Bagamoyo och med ambassad och Forum Syd att det fanns en massa människor som tyckte att skolan behövdes - Tanzanias enda skulpturskola kunde bara inte lämnas åt sitt öde.

Trots allt har ju skolan resulterat i en massa begåvade skulptörer, Bagamoyo med skolan och alla sina autonoma skulptörgrupper har blivit ett kulturellt centrum. Alltså inte ge upp. Åka dit och se vad man kan göra.

Mikroekonomiska betraktelser

Vi landar, och den här gången har jag bestämt mig att vara på bettet vid avstigningen. Förra året tog jag det lungt, valde fel kö, och kom ut sist av alla. Visserligen kör ju tanzanierna med "Haraka haraka haina baraka", men det kan vara rätt att skynda när klockan närmar sig midnatt. Så den här gången var jag först ut - det kändes bra.

Ute ur terminalen väntar en överraskning: Extradottern Stellas familj tar emot. OK, nu behövs shilling! Jag vänder mig till det NBC-kontor som sedan den nya ekonomiska politiken genomfördes faktiskt har öppet mitt i natten för ankommande resenärer - vilken service! Men får en liten kalldusch när man vägrar ta mina kronor - vafalls? Detta har ju alltid gått utmärkt - men inte längre. Sedan Euron infördes gäller att bankerna inte tar europeiska valutor längre, även om man inte är med i EMU (allt är EUs fel...). Däremot går det bra att växla i många växlingskontor.

Som tur var har jag resecheckar också, så det klarar sig. Tillsammans med mama Stella och syskon tar jag en taxi in till stan. Innan vi skiljs lämnar jag över ett barnbidrag (bidrag från barn till förälder) från Stella. Vi skall höras av - brorsan har ju mobil som så många andra nuförtiden! Annat var det på 70-talet, lungt och skönt och socialistiskt, speciellt på söndagarna när vi hade körförbud för att spara bensin.

Som vanligt så visar det sig att att taxichauffören har en ytterst diffus uppfattning om vart jag skall. Men också som vanligt så hittar vi till slut med gemensamma ansträngningar. Då jag stiger av konstaterar jag att vi nått vårt mål utan att först fylla bensin. Denna reflektion kan jag sedan göra flera

gånger under vistelsen - de flesta taxibilar ger sig nu direkt ut på resan utan att först passera GÅ (=bensinstationen). Denna omvälvning måste betyda att Tanzania är på uppåtstående igen, budgetsaneringen genomförd, Tanzanias egen Persson alias Mkapa har rätat upp skutan. Hjärtliga gratulationer, Hongera herr President!

Möte med ambassadören

Tala om rivstart! Klockan 7:30 nästa dag är jag inbokad med Sveriges högste företrädare i Tanzania, ambassadör Sten Rylander. Ambassadören är nämligen en man som är intresserad av kultur, och av Skulptörskolan. Jag känner mig nöjd att han vill träffa mig, trots att jag när vi träffades första gången (3 år sedan?) var kritisk mot hans rosiga makroekonomiska prognoser som stod i bjärt kontrast mot den eländiga mikroekonomiska verkligheten. Nu kan jag dock med egna ögon konstatera att mikroekonomin börjar ta sig....

Trots att arbetstiden på ambassaden startar kl 7 är vi ganska ensamma, och några kulturhandläggare syns inte till. Men Skulptörskolan kommer in i ett intressant sammanhang, ty nu pågår diskussioner med myndigheterna om framtiden för College of Art, och kanske finns en plats för Skulptörskolan i dessa planer. Vi kommer överens om att jag skall informera ambassaden om läget innan jag åker hem.

Andra Dar-möten

Efter mötet på ambassaden skyndar jag vidare mot National Museum, arbetsplats för Mulero Rashid som är ny i Skulptörskolans styrelse. Jag har tur och vi kan träffas för första gången och ta en inledande diskussion om skolans framtid. Att Mulero jobbar vid museet är en stor fördel för där har skolan haft många tidigare utställningar.

På vägen ut mot Bagamoyo blir det ett besök på Forum Syds kontor, där jag träffar Karin Öljemark och Moses Polepole. Vi går igenom läget och planerna för mitt besök.

Mot Bagamoyo

Kommunikationerna med Bagamoyo har förbättrats betydligt: Dels trafikerar mängder av "daladala" linjen, dels är nya vägen nu nästan klar. Erfarna Bagamoyo-resenärer tar numera Dar-bussen ut till Tegeta, där man byter till Bagamoyo-bussen. Detta var vad jag gjorde.

När jag byter vid Tegeta är klockan bortåt 6 på kvällen. Men där får jag mycket lämpligt sällskap med Mulero, som är på väg hem från jobbet på museet - han bor nämligen i Bagamoyo. Så när jag senare stiger av i mörkret i Bagamoyo får jag en guide som kan lotsa mig till New Market Guest House - en gammal historisk byggnad som renoverats av BANF och Louis Melin. Där var fint men mörkt - i själva verket har jag oturen att komma i början av ett 3-dagars elavbrott. Orsaken är ett ganska trivialt brott - någon har stulit kyloljan till Bagamoyos transformator (säljs sedan som hudblekningsmedel enligt uppgift), varpå transformatorn har skurit ihop.

Ankomst till skolan

På morgonen dagen därpå beger jag mig ner till skolan. Där råder full aktivitet.



Lärarna Maiko, Ernesto och Andrew är där och förstaårseleverna håller på med lera/cementthuvuden. Workshopen är i bra form igen, med en liten avbalkning i ena ändan som fungerar som klassrum

Jag sätter mig med Andrew och tittar igenom ekonomisk redovisning, verifikationer mm. Det ser inte så dumt ut, men någon egentlig bokföring finns fortfarande inte. Biståndsarbetaren från Forum Syd skulle ha stöttat här, men det har inte fungerat.

När vi sitter där dyker Per Åkesson upp. Under maj-juli skrev han en rapport om skolan för Forum Syd och nu är han påtänkt som biståndsarbetare vid skolan. Men det hela ligger på is för att när han väl bestämt sig hade Forum Syd bestämt att ingen skulle rekryteras, förrän skolans problem var lösta. Nu har han tagit chansen att komma ned från Kenya på en snabbvisit för att diskutera med mig, den nya styrelsen och lärarna.

Ett kort möte med eleverna hinner jag med, och blir presenterad för skolan "headboy" och "headgirl". Jag redogör kort för skälen för mitt besök (vilket de flesta säkert har klart för sig), och försäkrar att Svetan står fast vid sina åtaganden, och orsakerna till att vi inte än skickat mer pengar till skolan. Men alla problem som eleverna vill ta upp spar vi tills styrelsen kan samlas och säga sitt.

Första mötet

Det viktigaste av skolans problem var avsaknaden av en fungerande styrelse - de var bl.a. för få. Nu hade Svetan äntligen, efter att ha hört synpunkter från Stanislav, Forum Syd, lärarna och elever utsett en styrelse av tre äldre gentlemän och tre f.d. elever från skolan. Kl 14 skulle de ha första mötet, kallelse hade gått ut innan jag kom.

Mulero Rashid kom, men övriga "gubbar" som varit med sedan förut hade förhinder: Msammy från kulturministeriet var enligt uppgift på möte om College of Art, medan Libeneka som är Bagamoyos kulturchef var på resa i distriktet. Av ungdomarna kom Neema Mjengwa, numera ganska etablerad som konstnär, och Abdallah Ulimwengu som kombinerar konstnärskapet med jobb som turistguide - Athumani Ndimbo var fortfarande på Zanzibar.

Men vi var ju ändå en hel del: Undertecknad plus Per Åkesson som gäster, samt lärarna. Så vi gick igenom presentationerna, förklarade våra skäl för att vara i Bagamoyo, o.s.v. Sist men inte minst kom vi överens om när vi skulle försöka ha nästa möte - för styrelsen blev ju inte beslutsmässig med bara 3 av 6 närvarande - och det blev på lördag förhoppningsvis Libeneka vara tillbaka från sin resa.

Jag är inte särskilt nedslagen över att inte ha lyckats samla styrelsen - sådant händer hela tiden här, för det mesta finns dessutom goda skäl varför folk inte kan komma. Det hade varit en sensation om första mötet lyckats! Och jag tycker ungdomarna verkar engagerade och seriösa.

Andra dagen vid skolan

På fredag tar jag och lärarna tar jag och lärarna tag i två problem som är allvarliga: Det saknas en budget och relationerna med College of Art är jättedåliga.

Orsaken till att Svetan inte fått den begärda budgeten är som jag misstänkt dels att det saknas en fungerande styrelse och att lärarna



inte vet hur man gör en budget, och inte har fått någon hjälp. Vi sätter oss tillsammans och tittar på en gammal budget och diskuterar vilka kostnader som bör ändras. Efter ett par timmar har vi ett förslag till budget som kan tas i styrelsen, och där Svetans bidrag verkar räcka.

När det gäller College of Art är orsakerna till det dåliga förhållandet kända. Dels finns en tvist om avgifter som skolan skulle betala till College of Art enligt ursprungligt avtal. Dels finns en kritik från "hyresvärderna" att eleverna vid Skulptörskolan har dålig disciplin, och att en del röker "bangi", dvs marijuana. Vi är också överens om hur det hela skall lösas: Skulptörskolan skall i princip ha samma ordningsregler som College of Art, och narkotikabruk på skolans område skall definitivt inte tillåtas. Lärarna har försökt införa reglerna men i avsaknad av skolstyrelse har man inte lyckats genomdriva förändringarna, och man har saknat auktoritet att genomföra sanktioner. När det gäller avgifterna skall skolan erkänna att sådana skall betalas, däremot skall man försöka minska beloppet med hänvisning till brister från hyresvärdens sida.

En delegation från Skulptörskolan tågar iväg till College of Art och får bl.a. träffa vikarien för ställföreträdande rektor, som är på resa i Norge. Efter en stund tinar collegeföreträdarna upp och verkar bli övertygade om att en ny era är på väg. Men denna process kommer att ta sin tid, bl.a. därför att College of Art ännu inte fått en stadigvarande rektor utsedd.

Bagamoyo by Night

På kvällen tas jag om hand om Godfrey Mwamalumbili, ung konstnär från Ifakara som är storebror till Prudentia, head girl vid skolan. Vi promenerar genom en nermörk stad där det ändå är mycket folk i rörelse. Vi försöker undvika de jättelika vattensamlingarna som bildats av dagens regn - årets korta regn började denna vecka och har gett ovanligt mycket regn.

När vi närmar oss torget är det mycket folk, något är på gång: Det visar sig vara en dramatisk film om aids, för vi råkar vara här på internationella Aids-dagen. Till publikens intresse bidrar säkert att filmen är inspelad i Bagamoyo.

Vi pratar litet om Lotta Lagercrantz, som var här nere i september och höll en populär kurs om perspektiv och målning. Lotta lärde känna Godfrey, och hon är väl också orsaken till att han söker upp mig. Lotta tyckte att

Godfrey skulle kunna funka bra som lärare vid skolan, och jag håller med: Han har en bred konstnärlig utbildning, och är praktiserande konstnär som bl.a. gör uppdrag för kyrkor.

Efter filmen dricker vi te i det rum som Prudentia hyr på stan, och sedan blir jag eskorterad hem till Badeco Hotel, dit jag flyttat: Det blir mer praktiskt med närheten till skolan, och morgondoppet - och något billigare. Det gäller att hushålla med projektpengarna!

Lördagsmöte

På lördagen är det alltså dags för ett nytt försök att samlas en beslutsmässig styrelse. Jag filar på budgetförslag och förslag till dagordning - någonstans måste ju mötet börja, även om det inte är min uppgift att göra sådant!

Det hett efterlängtade premiärmötet blir en flopp. Abdallah och Neema är de enda som kommer. Athumani är fortfarande inte tillbaka från Zanzibar. Libeneka har blivit fördröjd ute i distriktet. Rashid fastnar i Dar på en begravning, och det ryktas att Msammy har råkat ut för "mzishi" då en av hans kollegor tidigare dödats i en bilolycka.

Efter detta möte är jag något nedslagen. Men tredje gången gilt! På söndag skall Libeneka definitivt vara tillbaka, och Rashid förhoppningsvis också.

Jordnötssoppa

Lördagskvällen tillbringas också med Godfrey och Prudentia, för nu har de lovat att jag skall få smaka Ifakaras specialitet, jordnötssoppa. Det gjorde jag, och det var inte riktigt min favorit. Men samtalet vi hade om ungdomar och aids, kvinnors emancipation och framtiden var bra.

Tredje gången gilt!

På söndag eftermiddag var det dags igen för ett nytt försök till styrelsemöte, återigen på Badeco som började bli vana vid våra övningar. Och plötsligt hade vi fem närvarande



Skolbandet Beachfire i aktion

styrelseledamöter, Athumani hade kommit tillbaka från Zanzibar. Nu var det allvar: Alla lärare utom Maiko skickades iväg, man tog dagordningen och plötsligt var det dags att välja ordförande och sekreterare.

Maiko och jag skickades ut, nu skulle en hemlig omröstning äga rum. Jag som vet att ålder traditionellt värdesätts i Tanzania satsade på att Rashid skulle bli ordförande - han var ju färsk och hade åldern inne. Men jag hade fel - och jag är glad för det.

Det blev Abdallah som blev ordförande, och Neema blev sekreterare. Och det var kanske inte så konstigt, eftersom mötet bestod av 3 ungdomar och 2 "gubbar". Men mina eventuella farhågor försvann snabbt när Abdallah tog över mötet och ledde det på ett föredömligt sätt! Medan "gubbarna" på känt manér var fantastiska på swahiliutågningar som för säkerhets skull tog om alla poäng tre gånger från olika perspektiv, var ungdomarna föredömligt korta och effektiva i sina inlägg. Med en rysning av välbehag insåg jag att det var tur att Svetan inte tagit på sig att utse ordförande!

Neema som sekreterare visade sig också vara en fullträff, det har vi kunnat konstatera i efterhand. Vi har nu en bra och regelbunden kommunikation med styrelsen, som för övrigt har haft ett stort antal protokollförda möten efter att jag lämnat Bagamoyo, och visat stor handlingskraft. Länge leve ungdomen! Och är det sådana ungdomar som Skulptörskolan examinerar kan vi vara stolta att stödja den!

Och med endast några läsk som bränsle betade vi oss igenom hela dagordningen, där styrelsen bl.a. antog en budget för innevarande verksamhetsår. Vi diskuterade även knepiga saker som lärarnas tidigare obstruktion när det gällde att utse styrelse, och Maiko bekräftade att han kunde jobba under den nya styrelsen utan problem.

När vi var klara var det natt, vilket tyvärr medförde ett misslyckat styrelsefoto med blix.

Möte med eleverna

Ända sedan jag först började besöka skolan har det varit tradition med ett elevmöte där jag talar till eleverna och dessa sedan tar upp olika frågor, som jag och Stanislav försökt svara på.

Traditionen hölls vid liv denna gång men så att Abdallah och Neema hade tagit Stanislavs plats, medan lärarna under huvuddelen av mötet fick hålla sig borta så att eleverna kunde yttra sig obehindrat. Detta var en bra modell men den hade varit litet svår under Stanislavs tid när han i princip agerade både styrelse och lärare.

Eleverna tog upp kända problem som att man saknade lärare för vissa teoretiska moment, och någon av lärarna fungerade inte bra som



Elevmöte med nye styrelseordföranden Abdallah och sekreterare Neema i förgrunden



Maiko instruerar skolans head girl Prudentia och deras norska gästelev.

sådan. Man var nöjd med Maiko som lärare med tyckte hade svårt att fylla rollen som rektor. Vi kunde svara på alla frågor på ett acceptabelt sätt tycker jag: Det finns pengar avsatta i budgeten för att ta in externa lärare, och styrelsens ordförande och Maiko får försöka att gemensamt fylla rektors roll tills dess att en bättre lösning hittas.

Jag kunde också säga eleverna att de stora problemen nu verkade vara över, nu var det full fart framåt som gällde. Och då var det viktigt både för att skolan skulle få mer resurser och bättre anseende att utställningsverksamheten kom igång igen. Planeringen av denna är styrelsens och lärarnas ansvar, men det fordras också att eleverna skärper sig och ser till att kvaliteten på skulpturerna når utställningskvalitet - allför ofta slarvas det med finishen!

Banksafari

På måndag var det dags att ta tag i penningfrågorna. Maiko och jag åkte till Dar och besökte NBC och Std Chartered för att få ut de gamla kontoutdrag som behövs för revisionen. Framgången var liten, men det utlovades att om vi kom tillbaka på onsdag skulle vi kunna få de beställda utdragen, mot häftiga avgifter. Ett försök att träffa revisorn Swai var inte heller framgångsrikt, jag meddelade att jag skulle försöka igen på onsdag.

Jag var också inne på diverse växlingskontor och när jag senare åkte tillbaka till Bagamoyo var det med en dryg miljon sorgfälligt dold i magpåse under skjortan.

Tillbaka i Bagamoyo

Tisdagen var sista dagen i Bagamoyo, de stora utbetalningarnas dag. Gamla löneskulder clearades, och litet pengar blev över för att driva verksamheten tills Svetan kunde skicka mer pengar. Jag råkade i penningknipa själv för jag hade ju för avsikt att komplettera min skulptursamling inför hemresan.

Det löste sig och jag kunde förvärva 5 skulpturer i olika storlekar, till stor glädje för eleverna/konstnärerna. Det roliga var att fyra av fem skulpturer var verk av 1-årselever, elever som inte tidigare skulpterat och endast hade haft tillgång till det gångna årets bristfälliga undervisning. Det finns fantastiska talanger att ta av i Tanzania!

Det är roligt att notera att Bagamoyo, med sin konservativa muslimska bakgrund inkluderande en negativ inställning till bilder, nu har utvecklats till något av ett konstcentrum i Tanzania. I staden finns numera 4-5 gallerier

som visar både skulptur och måleri.

På kvällen hade jag också ett informellt avskedsmöte med styrelsen, då symptomatiskt alla ungdomarna kom. Jag lämnade efter mig ett "testamente" som listade alla lösta frågor som pockade på en lösning. Jag vet att åtminstone en del av dem nu blivit lösta.

Från lärarna fick jag också med mig en bön hem: Fixa mobiltelefoner! Nu hade nästa alla i styrelsen mobiltelefoner, vilket underlättade kontaktverksamheten. Naturligtvis behövde skolans lärare samma hjälpmedel!

Sista dagen

Sista dagen bar det av tidigt till Dar, Maiko och jag skulle avsluta bankaffärens bl.a. Det visade sig inte gå när det gällde NBC, för så gamla utdrag som vi ville ha fanns särskilda regler. Däremot fick vi ut utdraget från Std Chartered. Jag kompletterade reskassan och skolans kassa genom ett uttag i VISA-automat. Det gick ganska bra, men man fick vara snabb: Uppkopplingen varade inte länge, och tre av fyra gången kom man inte så långt att man faktiskt fick ut några pengar. Men det var en intressant erfarenhet, första gången i Tanzania.

Mina försök att åter träffa ambassadören misslyckades, däremot fick jag napp när det gällde revisorn. Tyvärr visade det sig att just det bankutdrag vi skaffat hade han, men inga andra. Men vi hade en givande diskussion om den bristfälliga bokföringen hittills. Han åtog sig att besöka skolan då och då för att försäkra sig om hur bokföringen sköttes, vilket jag tyckte var en utmärkt idé.

Taxifärden till flygplatsen var utan incidenter (och bensinpåfyllning), och jag kunde baxa den numera välfyllda bamseresväskan in i terminalen i god tid. Då inträffade sista krisen: Resväskan fylld med skulpturer vägde nu 37 kg! Min allra bästa swahili, smord av god tanzanisk öl, kom nu till sin rätt. Efter att ha visat min tomta plånbok och ha lovat incheckningsvärdinnan en plats som ängel i mina drömmar slapp min väska igenom, och även jag.

Sten Löfgren



Lärarna: Fr.v. Ernesto, Maiko och Andrew